

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра економіки, права та управління бізнесом

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

“_____” травня 2024 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова
діяльність»
за освітньою програмою «Економіка та планування бізнесу»
на тему: **«РОЗРОБКА СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ТА ВІДНОВЛЕННЯ
СЕРГІЙВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ В УМОВАХ ВІЙНИ»**

Виконавець:

студентка ЦЗФН

Ясін Лін _____

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

Карпов Володимир Анатолійович

АНОТАЦІЯ

Ясін Лін. «Розробка стратегії розвитку та відновлення Сергіївської територіальної громади в умовах війни».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» за освітньою програмою «Економіка та планування бізнесу». Одеський національний економічний університет. Одеса, 2024.

Розглянуто поняття та особливості розробки соціально-економічного розвитку громади, методичні підходи щодо аналізу та прогнозування потенціалу громади, можливі сценарії реалізації стратегії розвитку громади.

Надано загальну оцінку стану соціально-економічного розвитку Сергіївської територіальної громади в умовах російської агресії, наведено опис руйнувань та пошкоджень майна громади та її мешканців.

Визначено основні напрями комплексного відновлення громади, розроблено стратегічний план дій розвитку та сценарії реалізації стратегії соціально-економічного розвитку громади.

Ключові слова: територіальна громада, стратегія, пріоритети, план дій, інструменти місцевого розвитку, сценарії розвитку.

ANNOTATION

Yasin Lin. «Development of a strategy for the development and restoration of the Serhiyiv territorial community in the conditions of war».

Qualifying work for a bachelor's degree in specialty 076 "Entrepreneurship, trade and exchange activities" for the educational program «Economics and Business Planning». - Odessa National Economic University. Odesa, 2024.

Concepts and features of development of socio-economic development of the community, methodical approaches to the analysis and forecasting of the potential of the community, possible scenarios of implementation of the community intelligence strategy are considered.

A general assessment of the state of socio-economic development of the Sergiev Territorial Community in the conditions of Russian aggression is given, a description of the destruction and damage to the property of the community and its residents is provided.

The main directions of the complex restoration of the community were determined, a strategic plan of development actions and scenarios for the implementation of the community's socio-economic development strategy were developed.

Keywords: territorial community, strategy, priorities, action plan, local development tools, development scenarios.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 МЕТОДОЛОГІЯ РОЗРОБКИ СТРАТЕГІЇ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ.....	6
1.1 Поняття стратегії розвитку територіального утворення.....	6
1.2 Методичні підходи до формування стратегії розвитку громади.	11
1.3 Особливості реалізації стратегій відновлення розвитку громад	14
РОЗДІЛ 2 ДІАГНОСТИКА УМОВ РОЗВИТКУ СЕРГІЇВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ (ЕКОНОМІЧНИЙ ПРОФІЛЬ ГРОМАДИ)	18
2.1 Загальна характеристика громади.....	18
2.2 Основні тенденції соціально-економічного розвитку громади...	30
2.3 Характеристика конкурентних переваг та обмежень розвитку громади	43
РОЗДІЛ 3. СТРАТЕГІЧНИЙ ПЛАН ДІЙ РОЗВИТКУ ТА ВІДНОВЛЕННЯ СЕРГІЄВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ В УМОВАХ ВОЇНИ.....	54
3.1. Пріоритетні напрями розвитку громади.....	54
3.2. Сценарії та етапи реалізації Стратегії розвитку Сергієвської територіальної громади.....	59
3.3. Напрями комплексного відновлення громади у військовий та післявоєнний час.....	66
ВИСНОВКИ.....	78
Список використаних джерел.....	83
Додатки.....	89

ВСТУП

Актуальність теми. Процес децентралізації влади, що розпочався в Україні у 2014 році, призвів до створення об'єднаних територіальних громад, які стали базовим елементом ефективної системи влади в Україні.

Актуальність впровадження системи стратегічного планування на рівні територіальних громад пов'язана з тим, що це визнаний у світовій практиці метод у системі управління територіальними утворюваннями, що дозволяє створювати умови та використовувати потенціал місцевих територіальних органів влади, співтовариства, консолідувати зусилля влади та населення для перспективного розвитку громад. Стратегічне планування дозволяє ухвалювати обґрунтовані рішення з урахуванням стратегічних цілей розвитку громади.

Проблеми стратегічного планування розвитку територій розглядалися у наукових працях як зарубіжних, і українських дослідників. Серед вчених відомі роботи таких авторів, як Р. Кемп, Е.Д. Блейклі, М. Портер[34], З. Є. Шершньова [40], Меркушов, В.І. Відянін, Н.В. Сментина [27-29], А.І. Ковальов [47.49.50], В.А. Карпов [47-53], та ін.

Перед Сергіївською територіальною громадою стоять чисельні завдання, серед яких основними є: визначення пріоритетів розвитку громади, формування бюджету громади, забезпечення надання базових послуг її мешканцям, побудова ефективної системи управління ресурсами та інші. Громада повинна також ефективно відповідати й на зовнішні виклики, серед яких варто особливо виділити сучасне становище країни в умовах вторгнення росії на територію, а також підвищення у зв'язку з цим мобільності трудових ресурсів; посилення міжнародної конкуренції за інвестиції та розвиткові ресурси. Для вирішення поставлених завдань та відповіді на ці та інші виклики необхідно забезпечити середньо- та довгострокове планування розвитку територіальної громади.

Головним документом, відповідно до якого буде розвиватися громада, стане Стратегія соціально-економічного розвитку Сергіївської територіальної громади на 2023-2029 роки, яка розроблена на підставі програмних та

стратегічних документів загальнодержавного та місцевого значення, законодавства України щодо реформування місцевого самоврядування та регіонального розвитку.

Метою проведення теоретичного та практичного дослідження полягає у правильному виборі основних завдань і розстановці основних пріоритетів економічного і соціального розвитку території та її потенційних можливостей, що обумовлює налагодження взаємодії між представниками влади, громади та бізнесу для вирішення спільних проблем мешканців усіх населених пунктів, які увійшли до складу об'єднаної територіальної громади, виконуючи завдання економічного зростання, підвищення конкурентоспроможності, інвестиційної привабливості та якості життя у громаді завдяки ефективному використанню ресурсів.

Завдання дослідження:

- дослідити поняття стратегії економічного та соціального розвитку громади;
- означити методичні підходи до формування стратегії розвитку громад в Україні;
- виявити особливості реалізації стратегій відновлення розвитку громад у військовий період;
- виявити основні тенденції соціально-економічного розвитку громади;
- визначити сильні та слабкі сторони громади для її перспективного розвитку;
- запропонувати пріоритети соціально-економічного розвитку громади;
- розробити сценарії та етапи реалізації стратегії розвитку Сергієвської територіальної громади;
- позначити напрями комплексного відновлення громади у військовий та післявоєнний час.

Об'єктом дослідження є теоретичні, методологічні та прикладні аспекти

формування та реалізації стратегії соціально - економічного розвитку територіальних громад в умовах війни.

Предметом дослідження є процес розробки стратегії соціально - економічного розвитку Сергієвської територіальної громади в умовах війни.

Методами дослідження є діалектичний метод пізнання та системний підхід до вивчення економічних явищ; теоретичною базою - положення сучасної економічної теорії, наукові праці українських і зарубіжних учених, присвячені проблемам стратегічного планування. У роботі застосовувались такі спеціальні методи: логічного узагальнення, порівняння, системного аналізу – для уточнення та теоретичного узагальнення, впорядкування понятійного апарату, формування висновків; розрахунково-конструктивний, економіко-статистичний, індексний та порівняння (при аналізі стану та плануванні соціально-економічного розвитку міста); графічний; методи експертних оцінок, SWOT-аналіз; проектний та метод синтезу (для складання стратегічного плану); економіко-математичного моделювання – для математичної інтерпретації та аналізу моделі та інші загальноприйняті методи.

Інформаційна база дослідження була сформована на основі нормативно- законодавчих актів, статистичних матеріалів, розробок вітчизняних та закордонних наукових організацій і вчених, а також результатів власних досліджень.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (52 найменувань). Загальний обсяг роботи становить 104 сторінках. Основний зміст викладено на 78 сторінках. Робота містить 8 таблиць, 12 рисунків.

РОЗДІЛ 1. МЕТОДОЛОГІЯ РОЗРОБКИ СТРАТЕГІЇ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ

1.1. Поняття стратегії розвитку територіального утворення

Громада повинна також ефективно відповідати й на зовнішні виклики, серед яких варто особливо виділити сучасне становище країни в умовах вторгнення росії на територію України, а також підвищення у зв'язку з цим мобільності трудових ресурсів; посилення міжнародної конкуренції за інвестиції та розвиткові ресурси.

Для вирішення поставлених завдань та відповіді на ці та інші виклики необхідно забезпечити середньо- та довгострокове планування розвитку територіальної громади.

Головним документом, відповідно до якого буде розвиватися громада, стане Стратегія соціально-економічного розвитку Сергіївської територіальної громади на 2023-2029 роки, яка розроблена на підставі програмних та стратегічних документів загальнодержавного та місцевого значення, законодавства України щодо реформування місцевого самоврядування та регіонального розвитку. Тому розробка та реалізація Стратегії розвитку Сергіївської ТГ здійснюється на основі використання системи взаємопов'язаних документів:

- законів України «Про місцеве самоврядування в Україні» (№ 280/97-ВР від 21 травня 1997р.) [1], «Про місцеві державні адміністрації» (№ 586-XIV від 09 квітня 1999р.) [2], «Про засади державної регіональної політики» (№ 156-VIII від 05 лютого 2015р.) [3], «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» (№ 1602-III від 23 березня 2000р.) [4], «Про стимулювання розвитку регіонів» (№ 2850-IV від 08 вересня 2005р.) [5], «Про добровільне об'єднання територіальних громад» (№ 157-VIII від 05 лютого 2015р.) [6];

- Закону України про внесення змін до Закону України «Про засади

державної регіональної політики» (№ 5323 від 01 квітня 2021р., у редакції 2023р.) [7];

– постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів» (№ 932 від 11 листопада 2015р.) [8]; «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки» (№ 695 від 05 серпня 2020р.) [9]; «Про затвердження Порядку розроблення, проведення громадського обговорення, погодження програм комплексного відновлення області, території територіальної громади (її частини) та внесення змін до них» (№ 1159 від 14 жовтня 2022р.) [10]; «Деякі питання розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації та проведення моніторингу реалізації зазначених стратегій і планів заходів» (№ 816 від 04 серпня 2023 р.) [11];

– наказу Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України «Про затвердження Методики розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації» (№ 79 від 31 березня 2016р.) [12];

– розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» (№ 333-р від 01 квітня 2014р.) [13];

– рішення Одеської обласної ради «Про затвердження Стратегії розвитку Одеської області на період 2021-2027 років (№1228-VII від 03 березня 2020р.) [14].

Мета Стратегії соціально-економічного розвитку Сергіївської територіальної громади на 2023-2029 роки полягає у правильному виборі основних завдань і розстановці основних пріоритетів економічного і соціального розвитку території та її потенційних можливостей, що обумовлює налагодження взаємодії між представниками влади, громади та бізнесу для

вирішення спільних проблем мешканців усіх населених пунктів, які увійшли до складу об'єднаної територіальної громади, виконуючи завдання економічного зростання, підвищення конкурентоспроможності, інвестиційної привабливості та якості життя у громаді завдяки ефективному використанню ресурсів.

Стратегія Сергіївської громади сфокусована на перетворенні громади на конкурентоздатну територію комфортного проживання, де створено належні умови для всебічного та гармонійного розвитку людини, громаду з наданням якісних адміністративних послуг, у якій є можливість знайти цікаву та добре оплачувану роботу, громаду із унікальною історико-культурною спадщиною та національними традиціями українського народу.

Залучення широкого кола громадян до створення Стратегічного плану розвитку ТГ дозволить ідентифікувати проблеми та знайти реальні шляхи вирішення проблем ТГ, забезпечити налагодження діалогу між громадськістю, владою та бізнесом. При цьому, однією з основних складових процесу планування є обов'язкова участь у ньому усіх активних та зацікавлених представників громади.

Обґрунтування положень Стратегії здійснено на основі статистичних показників України, Одеської області, Білгород-Дністровського району, Сергіївської територіальної громади та аналітичній і оперативній інформації управлінь та відділів обласної адміністрації, на основі використання чинних указів Президента України, законодавчих і нормативних актів Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, місцевих органів влади з урахуванням міжнародних правових актів і міжнародних угод, результатів аналітичних досліджень і прогностичних розрахунків, пропозицій залучених експертів.

Фінансування заходів та проєктів Стратегії розвитку Сергіївської громади передбачається за рахунок: міжбюджетних трансфертів з державного бюджету місцевим бюджетам; фінансових ресурсів суб'єктів регіональної політики, державних та приватних партнерів, об'єднаних на принципах державно-приватного партнерства, міжнародних інституцій; капітальних видатків державного бюджету; державних цільових програм, у тому числі програм

подолання депресивності територій; угод щодо регіонального розвитку; програм і заходів, включаючи інвестиційні програми (проекти), що реалізуються за рахунок коштів Державного фонду регіонального розвитку.

В основу Стратегії покладені наступні принципи: конституційність та законність; партнерство та співробітництво; прозорість та передбачуваність; історична спадкоємність; сталий розвиток.

Особливу увагу приділено можливості активної участі Сергіївської ТГ у підготовці та реалізації регіональної та національної середньострокової програми «SMART-спеціалізація», дія якої передбачена на період 2022-2027рр.

У процесі розробки Стратегії соціально-економічного розвитку Сергіївської територіальної громади фахівці Одеського національного економічного університету здійснювали методичне забезпечення, експертний аналіз даних і результатів досліджень, отриманих під час здійснення процесу планування, забезпечували надання консультаційних послуг з питань, які належать до усіх аспектів стратегічного планування та розвитку громади.

Поняття «стратегія» увійшло в терміни управління в 1950-х роках 20 століття. Погляди більшості дослідників [3,4,5,11,19,20,21,32,24,27,28] до категорії з економічної точки зору загалом зводяться до її подання як загального комплексного плану досягнення мети, насамперед самих підприємств, а згодом і більш складних соціально-економічних систем.

У сучасних економічних словниках можна знайти такі визначення категорії: стратегія – «план дій в умовах невизначеності; набір правил, згідно з якими вжиті дії мають залежати від обставин, у тому числі природних явищ і дій інших людей» [27, стор. 475] або інше, стратегія – «довгострокові, найбільш принципові, важливі установки, плани, наміри уряду, регіональних адміністрацій, керівництва підприємств щодо виробництва, доходів і витрат, бюджету, податків, капіталовкладень, цін, соціальної захисту» [28, с. 358]. Такі визначення слід визнати найбільш загальними, оскільки вони можуть бути застосовані до різних об'єктів планування - від процесів, що відбуваються на мікрорівні, тобто на рівні підприємств, організацій, і по відношенню до

процесів, що відбуваються на макро- і мезорівнях.

Вчені та практики по-різному трактують поняття «стратегія». Деякі визначення наведені в таблиці. 1.1.

Таблиця 1.1

Трактування поняття «стратегія»

Автор	Визначення
1	2
І. Ансофф	«Набір правил для прийняття рішень, якими суб'єкт управління керується в своїй діяльності. Метод встановлення довгострокових цілей, програми дій та пріоритетних напрямків розміщення ресурсів»
М. Портер	«Спосіб реакції на зовнішні можливості й загрози, внутрішні сильні та слабкі сторони» [34]
В.О. Вінокуров	«Система управлінських рішень, що визначають перспективні напрямки розвитку суб'єкта управління, сфери, форми і способи його діяльності в умовах навколишнього середовища і порядок розподілу ресурсів для досягнення поставлених цілей» [26]
М.К. Старовойтов	«Ідеологія розвитку, якісного конкретизування у вигляді орієнтирів і стану суб'єкта управління, послідовності дій з їх досягнення в рамках сформованих цілей» [13]
З. Є. Шершньова	«Довгостроковий курс розвитку суб'єкта управління, спосіб досягнення цілей, який він визначає для себе з альтернативних варіантів, керуючись власними міркуваннями в межах своєї політики» [40]
Н.В.Сментина	«Основні напрямки, план дій, стратегічний напрям розвитку територіальних утворень»[28]
В.А.Карпов	«Програма, план дій, стратегійний напрям суб'єкта управління по досягненню ним стратегічних цілей в будь-якій області діяльності»[53]

Джерело: складено автором на основі [13,26,28,34,53]

Здійснення стратегічного планування на місцевому рівні є однією з основних умов повного та ефективного виконання функцій органами місцевого самоврядування. Сьогодні у практиці управління національною економікою розвинених країн розроблено методичні підходи до розробки та реалізації стратегій розвитку громад. Однак в Україні, як і в інших постсоціалістичних

країнах, проблема розробки основ, на яких будуватимуться стратегії розвитку громади, залишається відкритою досі, особливо в умовах війни.

1.2. Методичні підходи до формування стратегії розвитку громади

Відповідно до Закону державне прогнозування економічного і соціального розвитку - це науково обґрунтоване передбачення напрямів розвитку країни, окремих галузей економіки чи окремих адміністративно-територіальних одиниць, можливого стану економіки та соціальної сфери на перспективу, а також альтернативні шляхи та терміни досягнення параметрів економічного та соціального розвитку.

Систему прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку складають [8]:

- прогнози економічного і соціального розвитку України на середньо- та короткостроковий періоди;
- прогнози розвитку окремих галузей економіки на середньостроковий період;
- загальнодержавні програми економічного і соціального розвитку,
- інші державні цільові програми;
- прогнози економічного і соціального розвитку Автономної Республіки Крим, областей, районів і міст на середньостроковий період;
- короткострокові програми економічного і соціального розвитку Автономної Республіки Крим, областей, районів і міст.

Учасниками прогнозування та програмування розвитку території є: Кабінет Міністрів України; Міністерство економіки України; інші центральні органи виконавчої влади; Рада Міністрів АРК; місцеві державні адміністрації; органи місцевого самоврядування.

У науковій літературі існує три підходи до розуміння сутності управління розвитком регіональних територіальних систем.

По-перше, управління розвитком регіонів розглядається як сукупність

економічних, правових, організаційних та управлінських рішень, спрямованих на забезпечення поєднання інтересів держави та окремих регіонів; по-друге, управління регіональним розвитком трактується як система цілей і завдань органів державної влади та механізмів їх реалізації; по-третє, управління – це комплекс законодавчих, адміністративних та економічних заходів, спрямованих на стимулювання ефективності регіонального розвитку [1, с. 103].

На нашу думку, управління збалансованим розвитком регіональної соціально-економічної системи слід сприймати як цілеспрямовану діяльність громадського сектору щодо забезпечення збалансованого розвитку регіонів, побудовану шляхом взаємного узгодження інтересів влади, бізнесу та громадськості.

Ця цілеспрямована діяльність реалізується через такі взаємопов'язані функції: планування, аналіз, прогнозування, планування, організація, координація, мотивація, навчання, облік і контроль, комунікація і прийняття рішень.

Відтак, у загальному вигляді базовими функціями управління збалансованим розвитком регіональної соціально-економічної системи, на нашу думку, є такі:

- визначення пріоритетів, цілей, завдань державної політики, спрямованих на забезпечення збалансованого розвитку регіонів;
- розробка заходів із реалізації найоптимальнішого варіанту забезпечення збалансованого розвитку регіонів та їх запровадження;
- координація економічної діяльності суб'єктів господарювання (організація, мотивація, стимулювання, інформування);
- моніторинг та контроль за ходом реалізації планових заходів із забезпечення збалансованого розвитку регіонів та оперативне регулювання умов господарювання.

Результати наукових узагальнень дозволяють зробити висновок відносно

того, що сьогодні створює умови для можливого використання доволі розгалуженого арсеналу інструментів управління збалансованим розвитком територіальної соціально-економічної системи.

Комбінація інструментів управлінського впливу знаходить прояв у механізмі управління збалансованим розвитком регіональних соціально-економічних систем.

Значні можливості для місцевої влади відкриває застосування механізму місцевого розвитку, як альтернативи фінансування стратегічних планів збалансованого розвитку територіальних соціально-економічних систем.

Важливим інструментом активізації збалансованого розвитку територіальних соціально-економічних систем є співробітництво територій, що передбачає планування збалансованого розвитку на засадах співпраці межуючих територіальних утворень а у подальшому концентрацію спільних зусиль на вирішенні дотичних місцевих проблем та спільну реалізацію завдань забезпечення збалансованого розвитку територіальних соціально-економічних систем.

Таким чином, сукупність принципів, методів і інструментів реалізації сталого розвитку громади можна визначити як механізм його реалізації, а його послідовність реалізації укладається в схему наведену на рис.1.2.

Рис. 1.2. Механізми управління збалансованим розвитком громади

Джерело: [19]

Даний алгоритм розроблений з урахуванням етапності послідовності дій з управління сталого розвитку громади.

1.2. Особливості реалізації стратегій відновлення розвитку громад

Віддаючи належне напрацюванням українських дослідників у даному питанні, варто відмітити, що проблема місцевого розвитку територіальних утворень в Україні вимагає свого подальшого розвитку за зразком країн Європейського союзу, де діють локальні програми, спрямовані на розвиток місцевих територій, що базуються на місцевому економічному потенціалі, охоплюють інструменти підтримки місцевою владою локального бізнесу. Необхідність дослідження питання загострилася з огляду на виклики, що постали

перед місцевими органами влади 24 лютого 2022 р. та обумовлені воєнною агресією російської федерації, бомбардуванням міст, знищенням наявного потенціалу територіальних громад. Із цього моменту змінилися умови, напрями та завдання як національної економіки, так і умови роботи й життя українців. У свою чергу зазначені виклики зумовили необхідність планувати розвиток громад та забезпечувати реалізацію актуалізованих стратегій в умовах воєнного стану.

Для забезпечення життя та розвитку громади в умовах воєнного часу варто обмежити коло стратегічних завдань напрямками національної безпеки, продовольчого забезпечення населення та збереження кадрів.

Виходячи з цього, на наш погляд, основним сценарієм реалізації стратегії розвитку всіх без винятку громад є - сценарій виживання у форс-мажорних обставинах, що обумовлені воєнним станом в державі. Для забезпечення його реалізації в країні має посилитись державне регулювання всіх сфер життєдіяльності громади. Відповідно до чинного законодавства, в умовах воєнного часу, ці функції покладені на військові адміністрації (ВА) територіальних одиниць.

Результати проведених нами досліджень дозволяють сформулювати пропозиції щодо актуалізації стратегій розвитку територіальних громад в умовах воєнного стану та визначити такі основні оперативні завдання в фокусуванні на сценарії виживання у форс-мажорних обставинах:

- 1) створити для захисту населених пунктів та жителів територіальних громад на місцях формування територіальної оборони, добровольчі батальйони та волонтерські спільноти. У зв'язку з цим у фінансистів територіальних громад виникає питання щодо оперативного забезпечення та фінансування підрозділів добровольців, придбання необхідного обладнання, харчування, забезпечення одягом, тощо. Незважаючи на бойові дії, територіальним громадам необхідно дотримуватися чинного законодавства. Для використання будь-яких ресурсів має бути підстава і підтвердження цільового використання коштів. Для того, щоб виділяти гроші на заходи з територіальної оборони в громаді має бути прийнята місцева цільова програма, у якій прописані відповідні цілі та завдання. І саме цим

документом регламентуються видатки.

2) Придбання предметів, матеріалів, обладнання та інвентарю для добровольчих формувань територіальних громад (ДФТГ) доцільно робити шляхом надання субвенції з бюджету до бюджету територіальної громади. Одержувачами такої субвенції можуть бути військові частини, терцентри комплектування та соціальної підтримки, підрозділи Нацгвардії. У виняткових випадках це стосується і придбання пального (ч.2 ст.12 Закону №1702). В разі придбання речей місцевою радою важливо подбати про документальне оформлення цього процесу. Має бути лист командира військового формування чи підрозділу тероборони з обґрунтуванням та визначенням потреби, проведення видатків на підставі місцевої цільової програми за КПКВ 8240, рішення ради про передачу матеріальних цінностей, комісійна передача на підставі акту приймання-передачі, який буде підставою для списання з балансу ОМС цих товарно-матеріальних цінностей.

3) Передача автотранспорту місцевих рад на потреби тероборони може здійснюватися на умовах безоплатної передачі за рішенням ОМС або на умовах примусового відчуження за рішенням військового командування з погодженням з виконкомом місцевої ради. Поділитися палим із підрозділами тероборони можуть бюджетні установи за умови, що експлуатація їх службового транспорту в умовах воєнного стану неможлива. Безоплатна передача паливно-мастильних матеріалів (в т.ч. талонів) в умовах воєнного стану повинна відбуватися за ініціативою військового командування та визначенням потреби в пальному в листі зверненні.

4) Щодо харчування та використання майна закладів освіти, то приймається місцева програма або вносяться зміни до існуючих програм на предмет забезпечення безоплатним харчуванням членів тероборони на період запровадження воєнного стану в Україні. Рішенням виконкому визначаються заклади освіти, у яких будуть проводитися розміщення та харчування членів ДФТГ (ст.8 п.1 п.п. 3, 4, 17 ЗУ «Про правовий режим воєнного стану»). У разі потреби, в бюджеті для головного розпорядника коштів передбачаються

додаткові кошти за відповідним КПКВ по галузі освіти КЕКВ 2230. Також розпорядник коштів займається організацією отримання продуктів харчування закладами освіти і проводить фінансування за відповідними КПКВ по галузі.

Висновки до першого розділу.

1. Стратегія виступає сполучною ланкою між цілями розвитку громади та наявними проблемами. Під стратегією розвитку слід розуміти систему дій і рішень органів місцевого самоврядування, представників громадськості та бізнесу щодо вибору, розробки та реалізації стратегії.

2. Розробка стратегії передбачає послідовне проходження трьох фаз: прийняття рішення про необхідність розробки плану, стратегічної фази, під час якої визначаються цілі розвитку на певний період, їх виконавці та партнери та стратегія розвитку. нарешті визначено. розробляється, визначаються завдання і результати для кожного із суб'єктів, засоби і методи зв'язку, контролю тощо та фаза реалізації, на якій реалізується певна стратегія розвитку.

3. У цілому основними функціями управління збалансованим розвитком регіональної соціально-економічної системи, на нашу думку, є такі:

- визначення пріоритетів, цілей, завдань державної політики, спрямованих на забезпечення збалансованого розвитку регіонів;
- розроблення заходів щодо реалізації найбільш оптимального варіанту забезпечення збалансованого розвитку регіонів та їх реалізація;
- координація підприємницької діяльності суб'єктів господарювання (організація, мотивація, стимулювання, інформування);
- моніторинг і контроль за виконанням запланованих заходів щодо забезпечення збалансованого розвитку регіонів та оперативного регулювання кон'юнктури господарювання.

4. Основним сценарієм реалізації стратегії розвитку всіх без винятку громад в умовах війни є - сценарій виживання у форс-мажорних обставинах, що обумовлені воєнним станом в державі.

РОЗДІЛ 2. ДІАГНОСТИКА УМОВ РОЗВИТКУ СЕРГІЙВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ (ЕКОНОМІЧНИЙ ПРОФІЛЬ ГРОМАДИ)

2.1. Загальна характеристика громади

Сергіївська територіальна громада – територіальна громада Білгород-Дністровського району Одеської області – утворена згідно до Закону України від 5 лютого 2015 року № 157-VIII «Про добровільне об’єднання територіальних громад» [3], розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.05.2020 року № 623-р «Про затвердження перспективного плану формування територій громад Одеської області» [14], а також Постанови Верховної Ради України «Про утворення та ліквідацію районів» від 17.07.2020 №807-IX в рамках адміністративно-територіальної реформи в Україні [10]. Територіальна громада має єдиний представницький орган – Сергіївську селищну раду Білгород-Дністровського району Одеської області. Перші вибори відбулися 25 жовтня 2020 року. У табл. 2.1 наведено загальні дані про Сергіївську територіальну громаду.

Таблиця 2.1

Загальні дані Сергіївської територіальної громади

Загальна площа території місцевої ради (км ²)	Загальна чисельність населення, осіб	Відстань до м.Одеса автошляхами км
148,6773	8541 осіб, з них працездатного віку – 6210 осіб.	82,3

Джерело: Паспорт Сергіївської селищної територіальної громади <https://sergiivka-gromada.gov.ua/pro-gromadu-12-48-29-09-06-2021> /ВІДОМОСТІ про зареєстрованих осіб у Сергіївській територіальній громаді станом на 04.08.2023 року

Кількість населених пунктів у громаді - 8. Адміністративний центр громади: селище міського типу Сергіївка. Утворена у 2020 р. (в результаті

об'єднання Сергіївської

селищної

ради із Миколаївською і Приморською сільськими радами).

Крім Сергіївки до складу громади входять 7 сіл:

- Вільне
- Косівка
- Курортне
- Миколаївка
- Попаздра
- Приморське
- Чабанське

Рис.2.1. Склад Сергіївської територіальної громади

Джерело: Паспорт Сергіївської селищної територіальної громади
<https://sergiivka-gromada.gov.ua/pro-gromadu-12-48-29-09-06-2021/>

Відстань від адміністративного центру до м. Білгород-Дністровський автошляхами – 21,8 км. Найближча залізнична станція Білгород-Дністровський, відстань до станції 25 км. Громада має вихід до лиману та Чорного моря.

Сергіївка – селище в Білгород-Дністровському районі Одеської області України, адміністративний центр Сергіївської селищної громади. Знаходиться в центральній частині Одеської області. Селище лежить на березі невеликого та мілкого Будацького лиману, який вузькою піщаною смугою відокремлений від Чорного моря.

Засноване у 1889 році. Площа 4,44 км². Населення становить 5267 осіб, з них чоловіків - 2221 (42%), жінок – 2427 (46%), дітей до 14 років 455 (9%), дітей 14-18 років 162 (3%) (на 04.08.2023р.). Поштовий індекс – 67780. Телефонний код – 4849. При дзвінках у межах України: 0 4849 (номер абонента 5 цифр). При дзвінках з інших країн: +380 4849 (номер абонента 5 цифр).

Перша згадка про поселення Шаболат-Сергіївка, яке налічувало 15 дворів прихожан, відноситься до 1889 року. Урочище Шаболат-Сергіївка було розташовано в південно-східній частині нинішньої території курорту, в районі підсобного господарства і котельні, і тягнулося до території дитячого оздоровчого табору «Медик-1». Проживало в ньому 40 сімейств, чоловічої статі 109 осіб. Перша грязелікарня на березі Шаболатського лиману була побудована в селі Будаки (нині Приморське) в 1895 році.

Початок вивчення Будацького (Шаболатського) лиману – джерела основних лікувальних факторів курорту – було покладено в кінці XIX століття членами Одеського наукового товариства курортологів. У 1887 році О. А. Веріго вперше визначив фізико-хімічні властивості ропи та грязі лиману.

У 1921 р. Аккембецький поміщик Акулич будує в Новій Сергіївці, яка має на той час близько 40 вілл, сезонну грязелікарню, чим було покладено початок розвитку дачного селища Сергіївка як курорту.

28 червня 1940 році Південна Бессарабія була приєднана до України і проіснувала до 1956 року як окрема Ізмаїльська область. Курорт Сергіївка виявився на території України. Зважаючи на відсутність приморських здравниць в Молдавській РСР, курорт Сергіївка було вирішено передати останній. У 1956 році Ізмаїльська область ліквідується і територія курорту Сергіївка переходить

з Лиманського району Ізмаїльської області до Білгород-Дністровського району Одеської області. У 1959 році виявлено мінеральну питну воду (свердловина № 2 типу «Куяльник № 4»).

Після експериментальних досліджень Ф. П. Амбросом (Кишинівський медінститут) була рекомендована для лікування запальних захворювань шлунка. У 1972 році був зданий в експлуатацію пішохідно-транспортний міст через лиман довжиною понад 1200 метрів, який з'єднав материковий берег з морською косою. Курорт Сергіївка стає основним і єдиним приморським курортом Молдови, що володіє високою ефективністю лікування завдяки унікальним природним лікувальним факторам.

З огляду на всезростаючу потребу в курорті, урядом Молдавії намічається з 1972 р. розробка і будівництво об'єктів по забезпеченню курорту прісною водою, створюється проект з будівництва водозабору і водогону Паланка – Сергіївка та водозабору в районі села Софіївка. Для забезпечення кваліфікованими кадрами здравниць курорту та інших організацій розширюється будівництво житлових будинків. Для забезпечення електроенергією з перспективою на забудову починається будівництво нової лінії електропередачі потужністю понад 8 тис. кВт/год на добу.

У зв'язку з відсутністю свіжих випадків захворювання на кістковий туберкульоз серед населення Молдавської РСР, в 1976 році кістково-туберкульозний санаторій перепрофілюється в дитячий санаторій «Сергіївка» для лікування запальних захворювань органів дихання.

У селище ведуть лише автомобільні дороги. Відстань від Сергіївки автошляхами до Білгород-Дністровського 21,8 км, до Одеси 82,3 км. Найближча залізнична станція Білгород-Дністровський, відстань до станції 25 км.

Згідно історичних традицій День селища щорічно відзначається 8 жовтня.

Вільне – село Сергіївської селищної громади Білгород-Дністровського району Одеської області в Україні. Початкова назва – Каторга. Засноване у 1905 році. Площа 0,78 км². Населення становить 275 осіб, з них чоловіків - 127 (46%), жінок – 124 (45%), дітей до 14 років 14 (5%), дітей 14-18 років 9 (3%) (на

04.08.2023р.).Поштовий індекс – 67796. Телефонний код – 4849.

Через село проходить транспортний маршрут Затока – Базар'янка – Татарбунари. При цьому основною рисою населеного пункту є практично повне бездоріжжя, яке, починаючись у селі Вільне, тягнеться далі через Приморське, Курортне, Базар'янку до Татарбунар. Незважаючи на те, що ці дороги є, по суті, єдиним прибережним маршрутом, яким можна потрапити до курортних місць Білгород-Дністровського району Одеської області, жодних дієвих заходів щодо ремонту доріг у регіоні, за винятком дороги Затока – Білгород-Дністровський та ділянки траси Одеса – Рені, не робилося за всі роки незалежності. Відстань від Вільного до Білгород-Дністровського 23 км, до Одеси 117 км. Згідно історичних традицій День селища щорічно відзначається 7 листопада.

Косівка – село Сергіївської селищної громади Білгород-Дністровського району Одеської області в Україні. Засноване татарами у XV віці. Площа 0,78 км². Населення становить 192 особи, з них чоловіків - 85 (44%), жінок – 87 (45%), дітей до 14 років 14 (7%), дітей 14-18 років 6 (3%) (на 04.08.2023р.).Поштовий індекс – 67797. Телефонний код – 4849.

Косівка є типовим бессарабським селищем, розташованим у тій частині Бессарабії, де етнічну більшість населення становлять українці. Тому більшість населення села – українці. До другої світової війни в Косівці мешкало 80 % українців і 20 % росіян. Після війни до села приїхало багато молдаван у зв'язку з будівництвом санаторіїв у Сергіївці Молдавською РСР. Косівка має дуже вигідне географічне положення. Розташована вона на березі Будацького лиману, який колись мав з'єднання з морем і можна було човном вийти з лиману в море. У ранні радянські часи в Косівці існував рибоколгосп, який мав свої моторні човни «магуни», на яких рибалки виходили в море і ловили рибу. Після того, як у зв'язку з будівельними роботами в Сергіївці зникло з'єднання лиману з морем, рибоколгосп припинив вилов риби.

Грязі цього лиману лікують від багатьох хвороб і використовуються в санаторіях Сергіївки. Лиманська вода – солонка і також має лікувальні

властивості. З Косівки до моря можна дістатися моторним човном через лиман або наземним транспортом через Сергіївку або Курортне. Асфальтова дорога (траса) обходить Косівку на відстані понад одного кілометра.

В селі є медпункт, бібліотека, Церква євангельських християн-баптистів (збудована у 1931 р.), водопровід від власної 100-метрової свердловини, вода з якої має лікувальні властивості, та магазин.

Відстань від Косівки до Білгород-Дністровського 22 км по прямій, до Одеси 110 км.

Косівка має автобусне сполучення з містом Білгород-Дністровським та селищами: Шабо, Біленьке, Сергіївка, Чабанське (автобус «Попаздра – Білгород-Дністровський»).

До Косівки можна доїхати з Одеси – мікроавтобусом «Одеса – Сергіївка» (відходить від Одеського залізничного вокзалу), потім із Сергіївки до Косівки автобусом або таксі; з Білгород-Дністровського – автобусом «Білгород-Дністровський – Попаздра» (їде через Косівку).

Згідно історичних традицій День селища щорічно відзначається 14 жовтня.

Курортне – село Сергіївської селищної громади Білгород-Дністровського району Одеської області в Україні. Засноване у 1905 році. До 14.11.1945 року мало назву – Будаки-Кордон. Площа 0,27 км². Населення становить 638 особи, з них чоловіків - 268 (42%), жінок – 306 (48%), дітей до 14 років 43 (7%), дітей 14-18 років 21 (3%) (на 04.08.2023р.). Поштовий індекс – 67793. Телефонний код – 4849.

Курортне розташоване на стрілці Чорного моря і Шаболатського лиману, у начала Будацької коси, на високому обриві, з якого відкриваються мальовничі пейзажі. Лиман відділений від моря косою, знаходиться одразу біля центрального пляжу. Головне достоїнство зони відпочинку Курортне в Одеській області – це піщані пляжі і чисте море. По суті це один широкий протяжний пляж, який плавно переходить в Будацьку косу. Тут практично немає медуз і водоростей, тому на відпочинок в Курортне можна везти навіть маленьких дітей.

Пляжі покриває білий пісок.

При цьому пансіонати і бази відпочинку Курортного знаходяться як у самому селі, так і прямо на пляжі всього за декілька десятків метрів від моря. Умови – від економ-класу до номерів люкс, на деяких базах є охорона. Деякі пансіонати і бази відпочинку в Курортному, наприклад «Маяк», працюють цілий рік. У селі є розвинена інфраструктура: магазини, кафе, бари, аптеки, сувенірні лавки. У центрі є продуктовий і промтоварний ринки. На пляжі є водяні скутери. Лиман відділений від моря косою, знаходиться одразу біля центрального пляжу.

Приїжджі відзначають наявність бессарабських вин в місцевих магазинах. Ціни практично не завищені, тому відпочинок в курортному можна назвати недорогим або бюджетним. У селі немає банкоматів і терміналів, тому рекомендується приїжджати з готівкою.

Доїхати від Одеси до Курортного можна менш ніж за дві години, слідуючи через населені пункти Затока та Приморське, як на приватних маршрутках і автобусах, так і на муніципальному транспорті. Залізничної станції в селі немає. Автомобільний транспорт є основним транспортом в селі.

Відстань від Курортного до Білгород-Дністровського 50 км, до Одеси приблизно 94 км.

Згідно історичних традицій День селища щорічно відзначається 21 листопада.

Миколаївка – село Сергіївської селищної громади Білгород-Дністровського району Одеської області, розташоване на березі Чорного моря в 15 кілометрах на північний захід від Сергіївки. Засноване у 1824 році. Площа 4,05 км². Населення становить 1132 осіб, з них чоловіків - 475 (42%), жінок – 522 (46%), дітей до 14 років 94 (8%), дітей 14-18 років 36 (3%) (на 04.08.2023р.). Поштовий індекс – 67794. Телефонний код – 4849. Відстань від Миколаївки до Білгород-Дністровського 40 км, до Одеси приблизно 239 км. Згідно історичних традицій День селища щорічно відзначається 22 травня.

Попаздра- село Сергіївської селищної громади Білгород-Дністровського району Одеської області. Засноване у 1824 році. Площа 0,49 км². Населення за

переписом 2001 року становило 121 особу, з них чоловіків - 60 (50%), жінок – 46 (38%), дітей до 14 років 4 (3%), дітей 14-18 років 9 (3%) (на 04.08.2023р.). Поштовий індекс - 67787. Телефонний код - 4849. Назва села, за словами місцевих жителів, походить від слова ПОП (від румунського ПОРА (священик). Дехто стверджує, що в цьому селі проживав священик, який був зухвало пограбований.

У селі знаходиться дитячий санаторій "Далекий". Тут виявлено джерело сірководневої води, близької за своїми властивостями до мацестинської.

Найближчі до села Попаздра населенні пункти: Вільне – 1 км 695 м, Приморське – 2 км 118 м, Косівка – 2 км 211 м.

Відстань від Попаздри до Білгород-Дністровського 22 км, до Одеси 64 км.

Згідно історичних традицій День селища щорічно відзначається 7 листопада.

Приморське – село Сергіївської селищної громади Білгород-Дністровського району Одеської області в Україні. Засновано у 1815 році. Стара назва села походить від тур. *Visak*, що означає "кут", "закуток". Село розташоване на березі Будацького лиману. У середині ХХ ст. до села було приєднане с. Нове Поле (до 14.11.1945 *Нейфель*). Станом на 1886 рік у селі, центрі Будацької волості Аккерманського повіту Бессарабської губернії, мешкало 276 осіб, існували православна церква, паровий млин, лавка, купальня та ресторан. Площа 1,81 км². Населення становить 798 осіб, з них чоловіків - 337 (42%), жінок – 389 (49%), дітей до 14 років 43 (5%), дітей 14-18 років 29 (4%) (на 04.08.2023р.). Поштовий індекс – 67792. Телефонний код – 4849. Приморське має унікальне місцезнаходження – курорт оточений різними екосистемами. Зі сходу де бриз з боку чорноморської бухти, на півночі розташоване озеро-лиман Сасик (Кундук) площею 210 м², з південного боку - болотиста місцевість дельти Дунаю, а на заході - посушливий степ. Степова місцевість Приморського відрізняється великою кількістю солончаків та лиманів, що насичує повітря морською сіллю та ароматом степових трав. Автомобільний транспорт є основним транспортом в селі. Доїхати від Одеси до Приморського можна менш

ніж за дві години, слідуючи через населений пункт Затока. Відстань від райцентру до населеного пункту Приморське становить 26 кілометрів по прямій (довжина маршруту автомобільними дорогами може бути більшою), до Одеси 180 км.

Згідно історичних традицій День селища щорічно відзначається 24 серпня.

Чабанське— село Сергіївської селищної громади. Засноване у 1905 році, до 1945 р. мало назву Чабан-Бунар. Площа 0,16 км². Населення становить 118 осіб, з них чоловіків - 53 (45%), жінок – 54 (46%), дітей до 14 років 7 (6%), дітей 14-18 років 3 (3%) (на 04.08.2023р.). Поштовий індекс – 67781. Телефонний код – 4849. У села є вихід до Будацького лиману. На сільськогосподарській землі є родючі чорноземи. Відстань від Чабанського до Білгород-Дністровського 21 км по прямій (довжина маршруту автомобільними дорогами може бути більшою), до Одеси 61 км. Згідно історичних традицій День селища щорічно відзначається 21 листопада.

Місцевість, на якій розташована Сергіївська територіальна громада, носить назву Північного Причорномор'я. Так в історичній літературі визначається дана місцевість – територія між Дунаєм, Дністром і Чорним морем. Про поважний вік Північного Причорномор'я дізналися вчені-археологи, що розкопали тут залишки поселень (імовірно, одного з різновидів скіфських) IV-III століть до нашої ери (бронзовий вік).

Цих поселень виявилось два: одне на північно-східній околиці селища Сергіївка, на мисі, утвореному балкою, що впадає в Аккембетську затоку Будацького лиману, і правим берегом цієї ж затоки, інше – на схід від села на косі, що відокремлює Будацький лиман від моря.

Будацький лиман (Шаболацьке озеро) відокремлений від Чорного моря низьким (1-3 м) і вузьким (100-130 м) піщано-черепашковим пересипом. З морем він поєднується тільки каналом, а з Дністровським лиманом численними штучними протоками (для пропуску кефалі). Довжина – 17 км, ширина – 1-1,1 км, максимальна ширина – 2,7 км, площа – 30 км², середня глибина – 1,1 м, максимальна – більш 2 м. Північні берега високі (25-30 м), розчленовані ярами.

Містами вздовж берега тягнуться піщані коси. За хімічним складом вода близька до морської, середня солоність 12-15%, максимальна – 20%. Дно вкрите мулами, у прибережній частині піщане. Товщина лікувальних грязей 0,3-0,8 м, запаси їх становлять 3500 тис.м². Східна, опріснена частина лиману заросла очеретом. В лимані водяться бички, утворене кефалеве господарство. На південному березі сильно розвинена рекреація. За лиманом, по всій його протяжності, через особливості тутешніх морських течій, під час сезону штормів за багато століть вода намила пересип (піщану косу), яка і відокремлює лиман від відкритого моря. Місцевий пляж розташовується саме на піщаній косі та його віддаленість майже на 2-2,5 км від курортної інфраструктури робить його особливо чистим та безпечним для морського відпочинку.

Віддаленість пляжу не лякає відпочиваючих. По-перше, раніше через лиман на косу і назад курсували катери з п'яти причалів, збудованих уздовж усієї Сергіївки та піщаної коси. Планується відновити їх діяльність у найближчому майбутньому. А по-друге, є пішохідна-транспортний міст, по якому раніше перевозив усіх бажаючих електромобіль. Але, в основному, всі відпочиваючі, за рідкісними винятками, ходять тут пішки, вбираючи дорогою на пляж безцінні багатства чудового та унікального природного кліматичного курорту. Тому міст на пляж через лиман винахідливі курортники назвали «1 КМ ЗДОРОВ'Я»!

За 1,5 кілометри на південь від села було виявлено курган – стародавнє поховання, відоме як «Біла гробниця» (по-турецьки – Ак-кембет, що й дало назву невеликому селу та затоці в північній частині Шаболацького лиману). Ще курган відомий під назвою "Попова могила".

Реєстр унікальних особливостей курорту Сергіївка зрештою виглядає так:

- глибина лиману складає в середньому близько 1 м, тому влітку вода прогрівається до +28–33°C.

- така висока температура сприяла високій мінералізації води та грязі.

- за складом вода лиману є хлоридо-гідрокарбонатно-натрієвою та має високу мінералізацію (близько 30%). Цікаво відзначити, що спочатку, в 1887

році, цей показник був 18-21,4%, але в 1904 Буджак вразила неймовірна посуха, лиман майже висох. Повторні аналізи грязі показали, що концентрація солі становила вже 28%. Оцінки радіоактивності, що проводилися при цьому, констатували нормальний рівень радіації.

– під лиманом сформувалися пласти підземних вод, які за складом близькі до мінеральних вод Миргороду та Куяльнику та підходять для лікування захворювань травної системи.

– найголовніший бальнеологічний місцевий ресурс – грязь мулу, що має характерний антрацитовий колір, сірководневий, з домішкою аміачного, запах, володіє високими пластичністю та теплоємністю. Грязь складається з трьох головних інгредієнтів: кристалічного дрібнозернистого кальцієвого скелета, колоїдних частинок (сульфіт заліза, глинисті частинки, органічні речовини) та сольового розчину, що заповнює проміжки між твердими частинками та пронизливим колоїдним гелем. Цей комплекс має лужну рН, що дорівнює 8,2.

На території громади у с. Сергіївка розташований парк-пам'ятник садово-паркового мистецтва місцевого значення загальною площею 18 га, створений рішенням Одеської обласної ради народних депутатів №496-XXI від 01.10.1993 року.

Нажаль, велика частина садово-паркової композиції повністю втрачена в результаті природних і антропогенних факторів. Частина парку, що зберігалася, використовується на площі 4 га за своїм цільовим призначенням і функціонує як паркова зона курортно-оздоровчих установ. Величезний парк, засаджений не характерними для цієї кліматичної зони насадженнями, завезеними та посадженими тут цілеспрямовано. У свій час план розвитку Сергіївської курортної зони включав збагачення природної рослинності за рахунок видів-інтродуцентів і, насамперед, безліч різноманітних видів хвойних дерев. Адже саме ці вічнозелені породи мають унікальну властивість синтезувати ефірні сполуки з особливими антисептичними властивостями, що робить їх незамінними для лікування захворювань верхніх дихальних шляхів на додаток до грязьової терапії.

Для масового висаджування використовували екзотичні різновиди сосни з довгою ароматною хвоєю – Веймутову та Чорну, або Австрійську, – а також ялинку Європейську звичайну (зелену) та ялинку блакитну. Висаджені по черзі, ялинки прикрашають всі алеї та під'їзні доріжки у санаторіях, пансіонатах та готелях. Є також ялини з шишками, що вертикально ростуть, нагадують свічки і тую, або Життєве дерево. З них висаджено цілі паркові ансамблі, і навіть живі альтанки.

З хвойних чагарників тут дуже багато росте ялівцю, який є найпотужнішим із усіх хвойних з очищення повітря.

Ландшафтоутворюючим видом є акація – символ Одеси та її околиць. Її доповнюють тополя і катальпа з незвичайними плодами - багатонасінними коробочками (струками), що звисають.

Вічнозелений самшит і красиво квітучий гібіскус, а також запашні троянди складають гармонійний ансамбль чагарникових порід.

Все це зелене багатство буйно зростає. Очевидно, що ідеально для цього підходять ґрунт, повітря та вода.

Сергіївська територіальна громада в складі Одеської області займає одне з провідних місць у державі щодо наявності сприятливих природно-кліматичних умов, курортно-рекреаційних ресурсів. Лікувальний профіль курортів ТГ – кліматобальнеогрязьовий.

Громада характеризується наступними природними лікувальними ресурсами: мінеральні води (МВ); полоїди (лікувальні грязі) таропалиманів та озер; морське узбережжя; природні об'єкти комплексу сприятливими для лікування, оздоровлення та медичної реабілітації кліматичними умовами. Кліматичні умови області сприятливі для курортно-рекреаційної діяльності.

Клімат тут обумовлений Чорним морем, лісопарковою зоною та степовими просторами. Поєднання сухого теплого степового повітря з морським є унікальним лікувальним фактором. Літо тепле, вологість знаходиться в зоні комфорту.

Клімат на території ТГ помірна континентальний і порівняно сухий. Тривалість теплого сезону – з березня по листопад. Границя переходу температури через «нуль» спостерігається в кінці листопада – на початку грудня. Суха, тепла погода з температурою повітря 15-20°C спостерігається 300 днів в році. Тривалість сонячного випромінювання приблизно 2200-2400 годин на рік. Середньорічна температура близько +12°C, середньорічна кількість опадів близько 350 мм. Зима коротка і м'яка з середньою температурою близько +5°C, сніг і температури нижче -10°C спостерігаються рідко; літо довге і спекотне з середньою температурою близько 25°C, нерідко температури вище 35°C. Середня температура липня +22°C. Річний абсолютний максимум температури повітря +37°C. Середньорічна кількість опадів–350-400мм. Протягом року переважають вітри північно-західного і північно-східного напрямку, середньою швидкістю 4м/сек, в літній період збільшується повторюваність південних вітрів. Температура прибережних морських вод протягом чотирьох місяців перевищує 18 °C.

Згідно з Постановою КМУ від 11.12.1996 р. № 1499 «Про затвердження переліку водних об'єктів, що відносяться до категорії лікувальних» до водних об'єктів, які мають категорію лікувальних, відносяться, родовища пелоїдів Дунайсько-Дністровської групи лиманів, зокрема Будацького лиману. Слід наголосити, що серед всіх родовищ пелоїдів лиманів Сасик, Будац, Бурнас, Шагани, Алібей, використовуються в санаторно-курортологічній практиці тільки грязі Будацького лиману, балансові запаси якого складають 2892 тис.м², і яких достатньо для використання у найближчі 300 років.

2.2. Основні тенденції соціально-економічного розвитку громади

В економіці Сергіївської територіальної громади поєднується кілька галузей господарювання: сільське господарство; лісове господарство та рибне господарство; переробна промисловість; водопостачання; каналізація, поводження з відходами; будівництво; оптова та роздрібна торгівля; ремонт

автотранспортних засобів і мотоциклів; транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність. Працюють також підприємства з організація харчування; адміністративного та допоміжного обслуговування; державного управління й оборони; соціального страхування; охорони здоров'я та надання соціальної допомоги; мистецтва, спорту, розваги та відпочинку.

На території Сергіївської громади розташовані 6 реабілітаційних оздоровчих закладів, які приймають на санаторно-курортне лікування мешканців з України та зарубіжжя.

Медичну допомогу мешканцям громади надають в 3 амбулаторіях сімейні лікарі та лікар-педіатр. Загалом працюють 4 лікаря, 7 медичних сестер та 4 інші працівники. У 2020 році приватний медичний заклад ТОВ санаторій "Золота нива" уклав договір з Національною службою здоров'я України про забезпечення первинною медико-санітарною службою населення смт Сергіївка на підставі укладених декларацій та вільного вибору лікаря. Станом на 01.01.23 загалом укладено 4399 декларацій, в амбулаторії с. Приморське 1600 декларацій.

Фінансування первинної медико-санітарної допомоги здійснюється за рахунок Держбюджету, базова ставка визначається щороку постановою КМУ.

Забезпечення мешканців сіл Приморське, Вільне, Курортне, Попаздра, Косівка та Чабанське здійснюють працівники КНП "ЦПМСД" Білгород-Дністровського району.

Ключовими проєктами являються розширення переліку медичних послуг, а саме: Придбання рентгенівського апарату, УЗД - апарату, сучасний електрокардіограф, стомат.-установка, придбання санітарного транспорту для транспортування хворих до лікарні та обслуговування хворих на дому за рахунок місцевого бюджету та інших джерел не заборонених законодавством.

Сучасна освіта стає стратегічною основою розвитку особистості; вона формує, виховує людину, здатну до саморозвитку, до опрацювання різноманітної інформації, використання одержаних знань, які необхідні їй для подальшого життєвого та професійного вибору, допоможуть орієнтуватися в

сучасних реаліях, бути підготовленою до життя. Цього потребує сучасне суспільство, ринок праці, що стрімко розвивається.

Провідна роль у реалізації державної політики щодо зміцнення інтелектуального та духовного потенціалу нації, розвитку вітчизняної науки і техніки, збереження і примноження культурної спадщини належить педагогам і закладам освіти.

Сьогодні у громаді функціонують 3 заклади загальної середньої освіти та 3 заклади дошкільної освіти, а саме (дані табл. 2.2.):

- Сергіївський опорний заклад загальної середньої освіти «Сергіївський ліцей» надає освітню послугу 507 учням.
- Приморська гімназія з дошкільним відділенням та початковою школою надає освітню послугу 97 учням.
- Миколаївська гімназія з дошкільним відділенням надає освітню послугу 117 учням.
- Заклад дошкільної освіти (ясла-садок) «Сонечко» с.Сергіївка, 78 вихованців;
- Заклад дошкільної освіти (ясла-садок) «Сонечко» с. Миколаївка, 22 вихованця;
- Заклад дошкільної освіти (ясла-садок) «Росинка» с. Приморське, 22 вихованця.

У таблиці 2.2 наведено характеристику закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО) та закладів дошкільної освіти (ЗДО) громади.

Ключовий проєкт у цій галузі – «Капітальний ремонт будівель та харчоблоків закладів освіти». До реалізації цього проєкту планується залучення коштів місцевого бюджету та інших джерел, не заборонених законодавством. Значну роль в економічному житті громади грає туристичний бізнес. На території громади налічуються більш 40 об'єктів туристичної інфраструктури: баз відпочинку, готелів, пансіонатів, дитячих оздоровчих таборів, санаторій, гостьових будинків, оздоровчих закладів. Станом на 01.01.2023 рік нажалі з воєнним станом в Україні та ракетним ударом по Сергіївці призупинилась

діяльність туристичної інфраструктури.

Таблиця 2.2

Характеристика загальноосвітніх навчальних закладів громади

Вид закладу	Форма власності	Кількість учнів	Кількість працівників	Кількість класів (груп)
ЗЗСО				
Сергіївський опорний заклад загальної середньої освіти «Сергіївський ліцей» (с.Сергіївка)	Комунальна	507	64	21
Приморська гімназія з дошкільним відділенням та початковою школою (с. Приморське)	Комунальна	97	34	9
Миколаївський заклад загальної середньої освіти гімназія з дошкільним відділенням (с. Миколаївка)	Комунальна	117	31	9
ЗДО				
Заклад дошкільної освіти (ясла-садок) «Сонечко» (сmt Сергіївка)	Комунальна	78	32	4
Заклад дошкільної освіти (ясла-садок) «Сонечко» (с. Миколаївка)	Комунальна	22	9	2
Заклад дошкільної освіти (ясла-садок) «Росинка» (с. Приморське)	Комунальна	22	14	2

Джерело: ЗДО - ВО Сергіївська СР Білгород-Дністровський р-н - Одеська область. ІСУО (isuo.org)<https://od.isuo.org/authorities/preschools-list/id/6311>

Також на території громади у с. Миколаївка є історіко-краєзнавчий музей, пам'ятник жертв голодомору 1932-1933 роки у с.Приморському, могильна плита Димидових на Приморському цвинтарі. На даний час проводяться предпроектні

роботи з «Розвитку сучасного унікального бальнеологічного причорноморського курорту на півдні України» за рахунок місцевого бюджету та залучення приватного капіталу. Що надасть громаді працювати в режимі цілорічно. Реалізація зазначеного проєкту дає можливість збільшення кількості робочих місць, перехід від сезонного працевлаштування населення до цілорічного. Стимулює розвиток малого та середнього бізнесу переважно в сфері надання послуг та обслуговування. Будівництво нових та модернізація і розширення діючих закладів відпочинку і оздоровлення населення. Що в свою чергу дасть можливість проведення якісної післявоєнної реабілітації як військових так і цивільних громадян та їх дітей. Будівництво загальнокурортного бювету з мінеральною водою. Будівництво житла для людей що втратили його під час війни, та забезпечення їх роботою. Рекламація курорту та просування власної продукції (мінеральна вода та лікувальні грязі) на нові ринки збуту. Усе відповідно до Схем планування території Одеської області та Схемі планування територій курортно-оздоровчого та рекреаційного призначення Одеської області, які затверджені рішенням Одеської обласної ради № 775-VI від 24 квітня 2013 року.

На території громади розташовані 7 санаторіїв, більше 40 пансіонатів, баз відпочинку, дитячих оздоровчих комплексів та таборів, які надають послуги у лікуванні:

- Лікування дихальної системи
- Лікування гінекологічних захворювань
- Лікування хвороби органів травлення
- Лікування артрозу
- Лікування артриту
- Лікування грязями
- Лікування псоріазу
- Лікування безпліддя
- Лікування урології
- Лікування ревматоїдного артриту грязями

Лікування опорно-рухового апарату
 Лікування серцево-судинних захворювань
 Лікування хвороб шкіри
 Лікування остеохондрозу
 Лікування грижі хребта
 Бальнеотерапія
 Лікування цукрового діабету
 Лікування гастриту та багато інших послуг.

Досвід свідчить, що будь яка Стратегія розвитку не може бути реалізована на практиці, якщо вона не базуватиметься на створенні / модернізації сучасної інфраструктури (економічної, соціальної, управлінської). Створення такої інфраструктури є необхідною умовою і для забезпечення стійкого розвитку Сергіївської ТГ. З огляду на зазначене, наведемо перелік діючих підприємств, діяльність яких спрямована на забезпечення сучасної інфраструктури територіальної громади (таблиця 2.3).

Таблиця 2.3

Галузева структура чисельності працівників Сергіївської ТГ

№№	Назва підприємства	Розташування	Середньо-облікова чисельність штатних працівників (липень 2021)
1	2	3	4
А- СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО, ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО ТА РИБНЕ ГОСПОДАРСТВО			79
1	ТОВ «ОРЛАН ЗТ»	селище Сергіївка	3
2	Прокофєв	село Приморське	0
3	ВКФ "Проксіма"	село Косівка	1
4	ПП " Агрофірма " БУДАКИ "	село Приморське	6
5	Рибальченко Руслан Анатолійович	село Вільне	0
6	ТОВ "МИКОЛАЇВКА"	село Миколаївка	60
7	ТОВ "ПЕРУНИЦЯ"	село Приморське	2
8	Мільчев	село Приморське	3

продовження табл. 2.3

1	2	3	4
9	ТОВ "ХТМО"	село Курортне	4
С - ПЕРЕРОБНА ПРОМИСЛОВІСТЬ			7
10	ПП "АКВІЛОН-КУРОРТ-СЕРВІС"	селище Сергіївка	1
11	Куліков Юрій Олександрович	селище Сергіївка	4
12	Максименко Дмитро Володимирович	селище Сергіївка	2
Е - ВОДОПОСТАЧАННЯ; КАНАЛІЗАЦІЯ, ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ			178
13	КП "ЖКГ СМТ СЕРГІЇВКА"	селище Сергіївка	176
14	КП "СЕРГІЇВСЬКА ГРЕС"	селище Сергіївка	2
15	КП "МОРЕ-1"	село Приморське	0
F - БУДІВНИЦТВО			3
16	Семенов Олег Валерійович	селище Сергіївка	1
17	Істратій Вадим Анатолійович	селище Сергіївка	0
18	ТОВ "ВІР 2010"	селище Сергіївка	1
19	Іванов Сергій Іванович	селище Сергіївка	1
G - ОПТОВА ТА РОЗДРІБНА ТОРГІВЛЯ; РЕМОНТ АВТОТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ І МОТОЦИКЛІВ			100
20-72	53 підприємства	селища Сергіївка, Вільне, Приморське, Курортне, Чабанське, Миколаївка, Попаздра	
H - ТРАНСПОРТ, СКЛАДСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО, ПОШТОВА ТА КУР'ЄРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ			49
73	ТОВ "СЕРГІЇВКА СЕРВІС"	селище Сергіївка	2
74	Шелестенко Олена Анатолійович	селище Сергіївка	4
75	Зотович Костянтин Іванович	селище Сергіївка	7
76	Рибальченко Сергій Георгійович	село Миколаївка	1
77	Лаврусенко Олег Леонтійович	селище Сергіївка	11
78	Зотович Олександр Костянтинович	селище Сергіївка	4
79	Димов Федір Олександрович	селище Сергіївка	1
80	Зотович Анатолій Костянтинович	селище Сергіївка	1
81	Зотович Сергій Костянтинович	селище Сергіївка	6
82	Козак Наталя Олександрівна	селище Сергіївка	2

продовження табл. 2.3

1	2	3	4
83	ПП "ПІВДЕНЬ-АГРОСНАБ"	селище Сергіївка	1
84	ТОВ "МАДОНІЧ"	селище Сергіївка	9
I - ТИМЧАСОВЕ РОЗМІЩУВАННЯ Й ОРГАНІЗАЦІЯ ХАРЧУВАННЯ			261
85-117	53 підприємства	селища Сергіївка, Приморське, Курортне	
L - ОПЕРАЦІЇ З НЕРУХОМИМ МАЙНОМ			2
118	ТОВ "УЗБЕРІЖЖЯ-2001"	селище Сергіївка	
119		село Курортне	
М - ПРОФЕСІЙНА, НАУКОВА ТА ТЕХНІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ			0
120	Стойков Микола Іванович	село Миколаївка	0
N - ДІЯЛЬНІСТЬ У СФЕРІ АДМІНІСТРАТИВНОГО ТА ДОПОМІЖНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ			12
121	Козубай Юрій Володимирович	селище Сергіївка	5
122	ТОВ ФІРМА "МУСТАНГ"	селище Сергіївка	3
123	ДП "ДОП "РАССВЕТ"	селище Сергіївка	1
124	ОСББ "БУДЖАКСЬКА 3/2"	селище Сергіївка	1
125	Шелестенко Світлана Филімонівна	селище Сергіївка	2
O - ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ Й ОБОРОНА; ОBOB'ЯЗКОВЕ СОЦІАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ			56
126	Сергіївська селищна рада	селище Сергіївка	56
127	Відділ ОКМС	селище Сергіївка	0
Q - ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я ТА НАДАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ			1088
128	ДЗ "ССС "ПРИМОРСЬКИЙ" МОЗ	село Курортне	138
129	Дитячий санаторій "СЕРГІЇВКА"	селище Сергіївка	136
130	ДП "ПІВДЕНЬ-КУРОРТ-СЕРВІС"	селище Сергіївка	344
131	ТОВ "ПРИМОР'Я"	селище Сергіївка	73
132	ТОВ "ВИТА-ТУР"	селище Сергіївка	1
133	ТОВ "ОРИЗОНТ-ПАТРІЯ"	селище Сергіївка	0
134	ТОВ "КУРОРТНЕ ОБ'ЄДНАННЯ "ПЕРЛИНА ЧОРНОМОР'Я"	селище Сергіївка	52
135	ТОВ "ОРИЗОНТ ТУР	селище Сергіївка	0
136	ТОВ "ПЛАЙ-КУРОРТ СЕРВІС"	селище Сергіївка	23

продовження табл. 1.3

1	2	3	4
137	РЦ "ВІКТОРІЯ"	селище Сергіївка	156
138	ТОВ "ЗОЛОТА НИВА"	селище Сергіївка	161
139	Панова Наталія Анатоліївна	селище Сергіївка	3
140	Бучка Тетяна Федорівна	селище Сергіївка	1
R - МИСТЕЦТВО, СПОРТ, РОЗВАГИ ТА ВІДПОЧИНОК			1
141	ТОВ "ЯХТ-КЛУБ "БАРГУЗИН"	селище Сергіївка	1
142	Дороганіч ТетянаЮріївна	село Курортне	0
S - НАДАННЯ ІНШИХ ВИДІВ ПОСЛУГ			15
143	РГ церкви святого преподобного СергіяРадоніжського	селище Сергіївка	3
144	РГ Свято-Преображенської	село Приморське	1
145	РГ Свято- Миколаївська церква Одеської єпархії української православної церкви	село Миколаївка	2
146	КП "КУРОРТ-СЕРВІС" СЕРГІЇВКА"	селище Сергіївка	9
Всього по ОТГ:			1851

Джерело: за матеріалами громади

Як видно з даних таблиці 2.3, основна частка зайнятих в економіці громади зосереджена у рекреаційній сфері, далі йде транспортна сфера, комунальна інфраструктура, торгівля та сільськогосподарське вирощування та переробка.

Інформаційно-просвітницьку та творчу діяльність Сергіївської селищної ради здійснює один заклад культури, який утримується за рахунок селищного бюджету та, відповідно до Закону України «Про культуру», складає базову мережу закладів культури Сергіївської громади - Комунальна установа «Центр культури та дозвілля» Сергіївської селищної ради. Структурно, до неї відносяться:

- будинок культури с. Миколаївка;
- будинок культури с. Приморське;

- сільський клуб с. Вільне;
- сільський клуб с. Попаздра;
- сільський клуб с. Косівка;
- сільська бібліотека с. Миколаївка;
- сільська бібліотека с. Приморське;
- сільська бібліотека с. Вільне;
- сільська бібліотека с. Косівка;
- Курортненська сільська бібліотека,
- Сергіївська дитяча музична школа. Кількість відвідувачів – 50 учнів

за музичними напрямками: гітара, флейта, фортепіано.

Медичну допомогу мешканцям громади надають в 3 амбулаторіях сімейні лікарі та лікар-педіатр. Загалом працюють 4 лікаря, 7 медичних сестер та 4 інші працівники. У 2020 році приватний медичний заклад ТОВ санаторій "Золота нива" уклав договір з Національною службою здоров'я України про забезпечення первинною медико-санітарною службою населення с.Сергіївка на підставі укладених декларацій та вільного вибору лікаря. Станом на 01.01.23 загалом укладено 4399 декларацій, в амбулаторії с.Приморське 1600 декларацій.

Фінансування первинної медико-санітарної допомоги здійснюється за рахунок Держбюджету, базова ставка визначається щороку постановою КМУ.

Забезпечення мешканців сіл Приморське, Вільне, Курортне, Попаздра, Косівка та Чабанське здійснюють працівники КНП "ЦПМСД" Білгород-Дністровського району.

Розвиток громади неможливе без сформованого бюджету громади.23 грудня 2022 р. сорокова чергова сесія VIII скликання затвердила Бюджет Сергіївської селищної територіальної громади на 2023 рік у наступних розмірах:

- доходи бюджету Сергіївської селищної територіальної громади у сумі 75 498 842 гривні, в тому числі доходи загального фонду 75 358 842 гривні, спеціального фонду 140 000 гривень;

- видатки бюджету Сергіївської селищної територіальної громади 75 498 842 гривні, в тому числі загального фонду 70 358 842 гривні, спеціального фонду 5 140 000 гривень;

- профіцит за загальним фондом місцевого бюджету у сумі 5 000 000 гривень, напрямком якого визначити передачу коштів із загального фонду до спеціального (бюджету розвитку);

- дефіцит за спеціальним фондом місцевого бюджету у сумі 5 000 000 гривень, джерелом покриття якого визначити надходження коштів із загального фонду до спеціального (бюджету розвитку);

- оборотний залишок бюджетних коштів бюджету Сергіївської селищної територіальної громади у сумі 50 000,0 гривень, що становить 0,07 відсотка видатків загального фонду селищного бюджету;

-резервний фонд селищного бюджету у розмірі 100 000 гривень, що становить 0,14 відсотка видатків загального фонду селищного бюджету.

Джерелами формування загального фонду селищного бюджету на 2023 рік зазначено:

1) у частині доходів є надходження, визначені статтею 64 Бюджетного кодексу України та трансферти, визначені статтями 93, 101, 103², 103³ Бюджетного кодексу України, а також інші надходження відповідно до Закону України «Про Державний бюджет України на 2023 рік».

2) джерелами формування у частині фінансування є надходження, визначені пунктом 4 частини 1 статті 15 Бюджетного кодексу України.

Джерелами формування спеціального фонду селищного бюджету на 2023 рік зазначено:

1) у частині доходів є надходження, визначені статтею 69-¹ Бюджетного кодексу України.

2) у частині фінансування є надходження, визначені пунктом 10 частини 1 статті 71 Бюджетного кодексу України.

У 2023 році розподіл витрат селищного бюджету на реалізацію місцевих програм передбачено у сумі 26 767 800 гривень.

У таблиці 2.4 наведено дані з розподілу видатків на місцевої/ регіональної програми громади за напрямками їх джерел.

Таблиця 2.4

Розподіл видатків на місцеві/ регіональні програми громади

	Найменування місцевої/ регіональної програми	Доля витрат на регіональні програми розвитку громади, %
1	2	3
	Сергіївська селищна рада Білгород-Дністровської міської ради	
1.	Цільова програма "Соціальний захист" територіальної громади Сергіївської селищної ради на 2021-2023 роки	0,87
2.	Цільова програма "Соціальний захист" територіальної громади Сергіївської селищної ради на 2021-2023 роки	0,83
3.	Програма "Забезпечення прав дітей Сергіївської ТГ на 2023-2025р.	0,34
4.	Цільова програма "Соціальний захист" територіальної громади Сергіївської селищної ради на 2021-2023 роки	0,43
5.	Цільова програма "Соціальний захист" територіальної громади Сергіївської селищної ради на 2021-2023 роки	0,04
6.	Цільова програма "Соціальний захист" територіальної громади Сергіївської селищної ради на 2021-2023 роки	2,22
7.	Програма "Забезпечення прав дітей Сергіївської ТГ на 2023-2025р.	0,16
8.	Програма "Здоров'я" на 2021-2023р.	0,84
9.	Програма "Цивільного захисту техногенної та пожежної безпеки Сергіївської ТГ" на 2021-2023 р.р.	0,07
10.	Комплексна програма розвитку Житлово-Комунального Господарства та інфраструктури Сергіївської ТГ на 2023-2025рр	9,22
11.	Комплексна цільова програма фінансової підтримки КП "ЖКГ смт Сергіївка" на 2023 рік	4,611
12.	Комплексна цільова програма фінансової підтримки КП "Курорт-Сервіс" на 2023-2025 роки	22,07
13.	Комплексна програма розвитку Житлово-Комунального Господарства та інфраструктури Сергіївської ТГ на 2023-2025рр	4,19

продовження табл. 2.4

1	2	3
14.	Комплексна цільова програма фінансової підтримки КП "Курорт-Сервіс" на 2023-2025 роки	42,72
15.	Програма утримання кладовища в межах Шабівської сільської об'єднаної територіальної громади на 2022-2023 роки	0,43
16.	Комплексна Цільова Програма розвитку КП «Сергіївська ГГРЕС» на 2021-2022 роки	0,22
17.	Програма відшкодування різниці вартості тарифів на послуги з водопостачання та водовідведення	4,02
18.	Програма розвитку об'єктів комунальної власності земельних відносин, раціонального використання та охорони земель на території Сергіївської селищної ради на 2023-2024р.	0,63
19.	Програма "Цивільного захисту техногенної та пожежної безпеки Сергіївської ТГ" на 2021-2023 р.р.	5,87
20.	Програма висвітлення діяльності Сергіївської селищної ради у засобах масової інформації на 2022-2023 роки	0,21
	Відділ освіти, культури, молоді та спорту Сергіївської селищної ради Білгород-Дністровського району Одеської області	
21.	Комплексна програма розвитку Житлово-Комунального Господарства та інфраструктури Сергіївської ТГ на 2023-2025рр	69,17
22.	Програма "Шкільний автобус"на 2021-2025р.	22,40
	«Програми розвитку закладів культури, проведення культурно-мистецьких заходів та відзначення державних і національних свят в Сергіївській селищній раді Білгород-Дністровського району Одеської області на 2021-2023 р.р.»	0,65
23.	«Програми розвитку закладів культури, проведення культурно-мистецьких заходів та відзначення державних і національних свят в Сергіївській селищній раді Білгород-Дністровського району Одеської області на 2021-2023 р.р.»	7,78
	Фінансовий відділ Сергіївської селищної ради Білгород-Дністровського району Одеської області	
24.	Цільова Програма підтримки підрозділів територіальної оборони та збройних сил України на 2023 - 2025 роки	100

Джерело: за матеріалами громади

Як видно з даних таблиці 2.4, основна частка видатків на місцеві/ регіональні програми громади припадає на фінансову підтримку курорту та комплексну програму розвитку житлово-комунального господарства та інфраструктури Сергіївської ТГ.

2.3. Характеристика конкурентних переваг та обмежень розвитку громади

SWOT-аналіз, один із найпоширеніших видів аналізу, який дозволяє об'єктивно оцінити сучасний стан громади, її сильні сторони, що найбільше сприятимуть розвитку; визначити ресурси для подолання слабких сторін, або перетворення їх на сильні; виявити можливості та попередньо оцінити існуючі загрози та шляхи їх усунення. На рис. 2.2 наведено алгоритм перетворення слабких місць діяльності Сергіївської територіальної громади в конкурентні переваги.

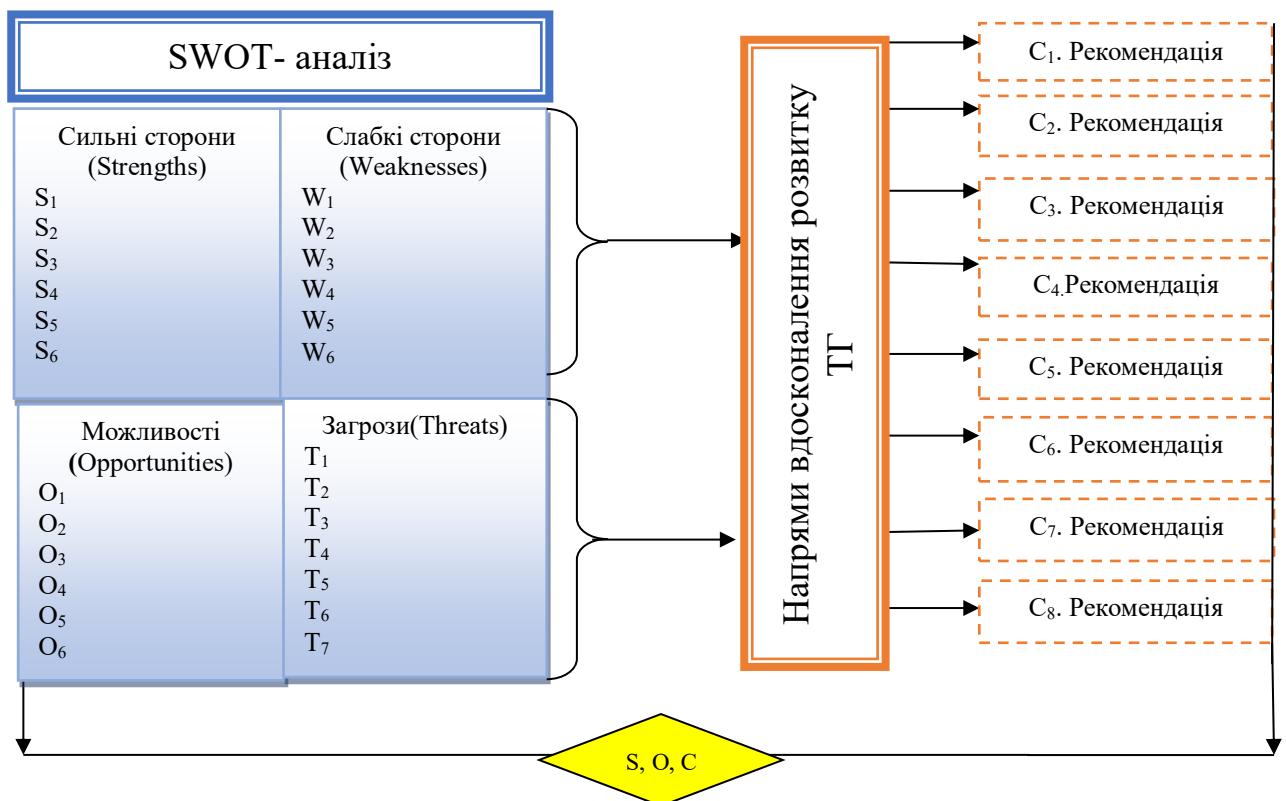

Рис. 2.2 Алгоритм перетворення слабких місць діяльності Сергіївської територіальної громади в конкурентні переваги

Проведення SWOT-аналізу вимагає певного дослідження основних складових розвитку Сергіївської ТГ, результати якого визначені наступним чином (сильні та слабкі розвитку наведені у таблиці 2.5):

Таблиця 2.5

Сильні та слабкі сторони розвитку Сергіївської ТГ

Сильні сторони (S)	Внутрішні переваги
1	2
S₁	вигідне географічне розташування громади, близькість із обласним та районним центром с добре розвиненою дорожньою інфраструктурою; наявність вільних площ об'єктів нерухомості, які є комунальною власністю сільської ради та інших форм власності
S₂	розвинена рекреаційна інфраструктура, мережа санаторіїв, пансіонатів, баз відпочинку, дитячих оздоровчих комплексів та таборів, відсутність великих промислових підприємств, що можуть впливати на екологію
S₃	наявність значних природних ресурсів для розвитку рекреаційної інфраструктури, велика тривалість теплого сезону з квітня по жовтень, кількість сонячних днів на курорті понад 290 на рік або 2030 сонячних годин, значна частина громади примикає до Будацького лиману, який має унікальні грязьові поклади (пелоїди) та ін., через косу примикає до Чорного моря, є в наявності промислові запаси мінеральних вод (хлоридно-гідрокарбонатно-натрієвих), підземні води (маломінералізована, хлоридно-гідрокарбонатна натрієва), гарячих джерел, велика піщана пляжна зона, є в наявності паркові та садові зони
S₄	наявність багатих земельних ресурсів (робочих чорноземів, сировини та родючих земель, що придатні для обробки та вирощування сільськогосподарських культур), інших природних ресурсів (водоймів, піску, мінеральних вод)
S₅	наявність умов для розвитку підприємництва (наявність земельних ділянок для будівництва котеджних містечок, ділянок для вкладення у різноманітні конкурентні інвестиційні проекти, підприємства з вивозу побутових відходів, вільні будівлі під обслуговування відпочиваючих, наявні земельні ділянки під розвиток ландшафтного та садового підприємництва, виноградарства, виробництва мінеральної води, етно-бізнесу), наявність сировинної бази молока
S₆	наявний кваліфікований персонал та талановита молодь, що навчається

продовження таблиці 2.1

Слабкі сторони (W)	Внутрішні недоліки
1	2
W₁	скорочення чисельності населення громади; значна трудова міграція, дефіцит робочих місць; значний рівень невикористання трудового потенціалу на території громади; замала кількість осіб з офіційним працевлаштуванням; низький рівень населення працездатного віку
W₂	неврегульованість правового статусу Будакської коси, відсутність статусу «курорту» рекреаційної інфраструктури громади, відсутність генплану розвитку селищ та прилеглих територій; відсутність робіт із будівництва доріг місцевого значення
W₃	зношення наявної санаторної та туристичної інфраструктури, зношеність об'єктів комунальної власності, особливо водогонів в селах громади, недостатньо очищення стічних вод, що накопичуються на території громади, відсутність якісної питної води, слабкий розвиток у сфері послуг, у сфері розваг, транспортної діяльності, що негативно відображається на туристичній сфері
W₄	нерівномірність розвитку малого підприємництва, зокрема діяльності фізичних осіб підприємців; слабка зацікавленість місцевого населення у підприємницькій діяльності і, відповідно, слабка інтенсивність розвитку малого та середнього бізнесу; використання ризикованого землеробства; відсутність приватних інвестицій; відсутність прямих іноземних інвестицій; застарілі «технології» збирання та утилізації ТПВ; невикористання енергоефективних технологій, скорочення потоку туристів наслідки військових дій

продовження таблиці 2.1

Слабкі сторони (W)	Внутрішні недоліки
1	2
W₅	брак коштів на поточні та перспективні потреби розвитку громади; недостатність власних фінансових ресурсів для забезпечення системного соціально-економічного розвитку населених пунктів, відсутність сучасного обладнання, яке дозволяє використовувати Інтернет-технології в громадських місцях (школи, медичні заклади, адміністрація тощо); недостатній рівень матеріально-технічного забезпечення навчального процесу в закладах освіти; відсутність якісного та сучасного медичного обладнання для належного медичного обслуговування, низький рівень медичного обслуговування; відсутність активних громадських організацій
W₆	зношений жилий фонд комунальної власності громади; незабезпеченість центральним водовідведенням; незабезпеченість газопостачанням; відсутність системи сортування сміття та відсутність централізованої системи утилізації сміття

Джерело: розробка автора за матеріалами громади

Можливості та загрози розвитку Сергіївської ТГ наведені в таблиці 2.6:

Таблиця 2.6

Можливості та загрози розвитку Сергіївської ТГ

Можливості (Q)	Резерви внутрішні та зовнішні
1	2
Q₁	оптимізація та зростання бюджетної самостійності, державна фінансова підтримка відновлення громади, участь у Європейських проектах розвитку громад, інвестиційних форумах, семінарах, виставках, фестивалях та конкурсах

продовження таблиці 2.6

Можливості (Q)	Резерви внутрішні та зовнішні
1	2
Q ₂	Розвиток рекреаційній зони громади: врегулювання правового статусу Будацької коси та присвоєння статусу «курорту» громади, значне розширення туристичного сезону («4 сезони») - унікальна для півдня України пропозиція відпочинку поза пляжним сезоном, розширення та створення нових туристичних маршрутів, облаштування зон відпочинку та розвиток зеленого туризму
Q ₃	створення та встановлення іміджу територіальної громади, розвиток власних туристичних та етно – фестивалів та участь у сусідів та області, вихід на міжнародний туристичний ринок
Q ₄	Будівництво котеджних містечок, підприємств з вивозу та переробки побутових відходів, будівель під обслуговування відпочиваючих, розгортання ландшафтного та садового підприємництва, виноградарства, виробництва мінеральної води, будівництва споруд для використання гарячих джерел, розвиток підприємств з переробки сільськогосподарської продукції, виробництва харчових продуктів, розвиток рибних промислів та риборозведення (Будацький лиман)
Q ₅	розробка генплану розвитку селищ та територій, перспективи озеленення територій, залучення малого та середнього бізнесу до вирішення соціальних проблем громади, покращення стану житлового фонду, ремонт та розвиток об'єктів комунальної власності, особливо водогонів в селах громади, підтримка використання альтернативної енергії для об'єктів соціальної сфери, покращення стану доріг
Q ₆	можливості залучення молоді до стартапів та кваліфікованої праці

продовження таблиці 2.6

Загрози (Т)	Зовнішні чинники
1	2
T ₁	Продовження бойових дій
T ₂	нестача фінансування підтримки відновлення розвитку ТГ
T ₃	корупційні впливи в силу незавершеності передачі земель громаді та врегулювання правового статусу Будацької коси, присвоєння статусу «курорту» громади
T ₄	прояви несумлінності конкурентної боротьби суміжних територіальних утворень України
T ₅	зростання цін на енергоносії, житлово-комунальні витрати,
T ₆	непередбачуваність змін діючого законодавства України
T ₇	форс-мажорні чинники

Джерело: розробка автора за матеріалами громади

Зведені результати аналізу сильних і слабких сторін діяльності Сергіївської ТГ (табл. 2.5,2.6) ґрунтувалися на результатах аналізу впливу внутрішніх та зовнішніх чинників формування напрямків діяльності ТГ.

Підсумки SWOT-аналізу Сергіївської ТГ дозволили розробити рекомендації з підтримки сильних сторін на основі посилення можливостей ТГ, зменшення впливу слабких сторін і зниження впливу виявлених загроз:

C1 – 3 метою активізації участі громадськості у постановці та вирішенні питань місцевого економічного розвитку громади (МЕР) необхідно створити на засадах партнерства місцевої влади, підприємців та представників недержавних громадських установ (організацій) постійно діючу робочу групу з МЕР. У відповідному розділі «Стратегії» передбачити компетенції та відповідальність членів робочої групи (РГ) за аналіз стану МЕР та заходів з його суттєвого поліпшення.

C2 – 3 ціллю розвитку санаторно-курортної та туристичної складових громади створити міський Центр рекреаційного розвитку (ЦРР), основні зусилля, якого мають бути спрямовані на врегулювання правового статусу Будацької коси, присвоєння статусу «курорту» громади, розширення та створення нових туристичних маршрутів, проєктів по облаштуванню зон відпочинку та розвитку зеленого туризму.

С3 – В цілях забезпечення розвитку привабливої діяльності в напрямках спорту, туризму, культури та науки серед молоді, створити міський Центр розвитку молоді (ЦРМ), передбачивши серед його функціональних обов'язків регулярне проведення евентійних заходів районного, обласного, регіонального, національного та міжнародного рівня. З метою суттєвого покращання якості послуг в індустрії гостинності передбачити формування реєстру місць потенціального розміщення відвідувачів (гостей) громади, активно використовувати природні ресурси громади. Передбачити підтримку проєктів із створенням нових робочих місць для обслуговування (задоволення) потреб Центру розвитку молоді та його відвідувачів.

С4 – З метою поліпшення структури видатків та надходжень місцевого бюджету та забезпечення зростання його обсягів, передбачити в 2024-2029рр. перегляд можливостей формування частки бюджету розвитку громади питомою вагою не менше 15% загального бюджету. Головним критерієм при розгляді та затвердженні проєктів розвитку, ініційованих членами громади, передбачити відповідність пріоритетним напрямкам Стратегії економічного та соціального розвитку громади на період до 2029 року. Серед цих напрямків особливу увагу зосередити на питаннях розвитку санаторно-курортної та туристичної складових громади, підвищення розвитку підприємництва, енергозбереження, економічного використання природних ресурсів, санітарно-екологічного благоустрою громади, створення нових робочих місць та суттєвого покращання інженерно-комунікативної інфраструктури селищ.

С5 – З метою збільшення додаткових надходжень до місцевого бюджету передбачити створення умов, привабливих для розміщення на території громади нових підприємств у рамках планованих проєктів місцевого економічного з додаванням додаткової вартості за рахунок іноземних інвестицій.

Передбачити пріоритетний розвиток наступних проєктів (розміри та джерела фінансування, деталізація проєктів формуються окремими списками, у розрізі пріоритетів розвитку громади, операційних цілей та завдань стратегії):

1. Проєкти розвитку санаторно-курортної та туристичної складових

громади.

2. Проєкти розвитку відновлення економіки, інвестицій та бізнесу.
3. Проєкти зростання сільськогосподарського сектору
4. Проєкти енергозбереження, економічного використання природних ресурсів, санітарно-екологічній благоустрій громади.
5. Проєкти соціального захисту та забезпечення умов життєдіяльності мешканців громади.

С6 – Послідовність реалізації пріоритетних проєктів МЕР обґрунтуватиметься поточними цільовими програмами розвитку громади, які формуються у міру формування їх фінансування.

С7 - З метою створення нових робочих місць в сервісній інфраструктурі громади забезпечити надання різноманітних комунально-побутових послуг та інженерно-комунікативного обслуговування мешканців населених пунктів громади.

С8 - Включити до переліку обов'язкових цільових програм заходи щодо соціального захисту та забезпечення умов життєдіяльності мешканців громади.

Висновки до 2 розділу:

Підіб'ємо підсумки аналізу стану Сергіївської громади.

1. Економічний стан громади відповідав довоєнним вимогам, але не в повній мірі влаштовував баченням керівництва громади.
2. Сергіївська територіальна громада в складі Одеської області займає одне з провідних місць у державі щодо наявності сприятливих природно-кліматичних умов, курортно-рекреаційних ресурсів. Лікувальний профіль курортів ТГ – кліматобальнеогрязьовий. Громада характеризується наступними природними лікувальними ресурсами: мінеральні води (МВ); полоїди (лікувальні грязі) та ропалиманів та озер; морське узбережжя; природні об'єкти і комплекси зі сприятливими для лікування, оздоровлення та медичної реабілітації кліматичними умовами. Кліматичні умови області сприятливі для курортно-рекреаційної діяльності.

3. В економіці Сергіївської територіальної громади поєднується кілька галузей господарювання: сільське господарство; лісове господарство та рибне господарство; переробна промисловість; водопостачання; каналізація, поводження з відходами; будівництво; оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів; транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність. Працюють також підприємства з організація харчування; адміністративного та допоміжного обслуговування; державного управління й оборони; соціального страхування; охорони здоров'я та надання соціальної допомоги; мистецтва, спорту, розваги та відпочинку.

4. На території Сергіївської громади розташовані 6 реабілітаційних оздоровчих закладів, які приймають на санаторно-курортне лікування мешканців з України та зарубіжжя. На території громади розташовані 7 санаторіїв, більше 40 пансіонатів, баз відпочинку, дитячих оздоровчих комплексів та таборів

5. Основна частка зайнятих в економіці громади зосереджена у рекреаційній сфері, далі йде транспортна сфера, комунальна інфраструктура, торгівля та сільськогосподарське вирощування та переробка.

6. Підсумки SWOT-аналізу Сергіївської ТГ дозволили розробити рекомендації з підтримки сильних сторін на основі посилення можливостей ТГ, зменшення впливу слабких сторін і зниження впливу виявлених загроз:

C1 – З метою активізації участі громадськості у постановці та вирішенні питань місцевого економічного розвитку громади (МЕР) необхідно створити на засадах партнерства місцевої влади, підприємців та представників недержавних громадських установ (організацій) постійно діючу робочу групу з МЕР. У відповідному розділі «Стратегії» передбачити компетенції та відповідальність членів робочої групи (РГ) за аналіз стану МЕР та заходів з його суттєвого поліпшення.

C2 – З ціллю розвитку санаторно-курортної та туристичної складових громади створити міський Центр рекреаційного розвитку (ЦРР), основні зусилля, якого мають бути спрямовані на врегулювання правового статусу Будацької коси, присвоєння статусу «курорту» громади, розширення та створення нових

туристичних маршрутів, проєктів по облаштуванню зон відпочинку та розвитку зеленого туризму.

С3 – В цілях забезпечення розвитку привабливої діяльності в напрямках спорту, туризму, культури та науки серед молоді, створити міський Центр розвитку молоді (ЦРМ), передбачивши серед його функціональних обов'язків регулярне проведення евентійних заходів районного, обласного, регіонального, національного та міжнародного рівня. З метою суттєвого покращання якості послуг в індустрії гостинності передбачити формування реєстру місць потенціального розміщення відвідувачів (гостей) громади, активно використовувати природні ресурси громади. Передбачити підтримку проєктів із створенням нових робочих місць для обслуговування (задоволення) потреб Центру розвитку молоді та його відвідувачів.

С4 – З метою поліпшення структури видатків та надходжень місцевого бюджету та забезпечення зростання його обсягів, передбачити в 2024-2029рр. перегляд можливостей формування частки бюджету розвитку громади питомою вагою не менше 15% загального бюджету. Головним критерієм при розгляді та затвердженні проєктів розвитку, ініційованих членами громади, передбачити відповідність пріоритетним напрямкам Стратегії економічного та соціального розвитку громади на період до 2029 року. Серед цих напрямків особливу увагу зосередити на питаннях розвитку санаторно-курортної та туристичної складових громади, підвищення розвитку підприємництва, енергозбереження, економічного використання природних ресурсів, санітарно-екологічного благоустрою громади, створення нових робочих місць та суттєвого покращання інженерно-комунікативної інфраструктури селищ.

С5 – З метою збільшення додаткових надходжень до місцевого бюджету передбачити створення умов, привабливих для розміщення на території громади нових підприємств у рамках планованих проєктів місцевого економічного з додаванням додаткової вартості за рахунок іноземних інвестицій.

7. Аналізуючи соціально-економічний розвиток громади, можна зробити висновок, що головними напрямками (пріоритетами) розвитку соціально-

економічного розвитку громади мають стати:

- Розвиток санаторно-курортної та туристичної складових громади - Гостинна громада;
- Відновлення економіки, інвестиції, бізнес- Конкурентоспроможна громада;
- Зростання сільськогосподарського сектору- Ландшафтна громада;
- Енергозбереження, економічне використання природних ресурсів, санітарно-екологічній благоустрій громади- Ресурсноефективна громада;
- Соціальний захист та безпечні умови життєдіяльності мешканців громади- Соціально розвинена громада.

Підтримка визначених пріоритетами дасть змогу розв'язати соціально-економічні проблеми розвитку громад в повоєнний період.

РОЗДІЛ 3. СТРАТЕГІЧНИЙ ПЛАН ДІЙ РОЗВИТКУ ТА ВІДНОВЛЕННЯ СЕРГІЄВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ В УМОВАХ ВОЇНИ

3.1. Пріоритетні напрями розвитку громади

Пріоритети розвитку ґрунтуються на аналізі сучасного стану розвитку громади (профіль ТГ, ретроспективному аналізі основних тенденції соціально-економічного розвитку громади, SWOT-аналізі, рекомендаціях та заходах щодо усунення можливих ризиків та загроз розвитку громади).

У стратегії розвитку Сергіївської ТГ були визначили слідуєчі пріоритетні напрями її розвитку:

- 1) Розвиток санаторно-курортної та туристичної складових громади - Гостинна громада;
- 2) Відновлення економіки, інвестиції, бізнес- Конкурентоспроможна громада;
- 3) Зростання сільськогосподарського сектору- Ландшафтна громада;
- 4) Енергозбереження, економічне використання природних ресурсів, санітарно-екологічний благоустрій громади- Ресурсноефективна громада;
- 5) Соціальний захист та безпечні умови життєдіяльності мешканців громади- Соціально розвинена громада.

Виходячи з алгоритмом формування стратегії та програми розвитку громади, наведеному на рис. 3.1-SMART-моделі управління ТГ, кожен з пріоритетів формує основні цілі досягнення завдань пріоритету, які позначають певні заходи і програми по їх виконанню, які в свою чергу формують наступне дерево цілей (рис. 3.1):

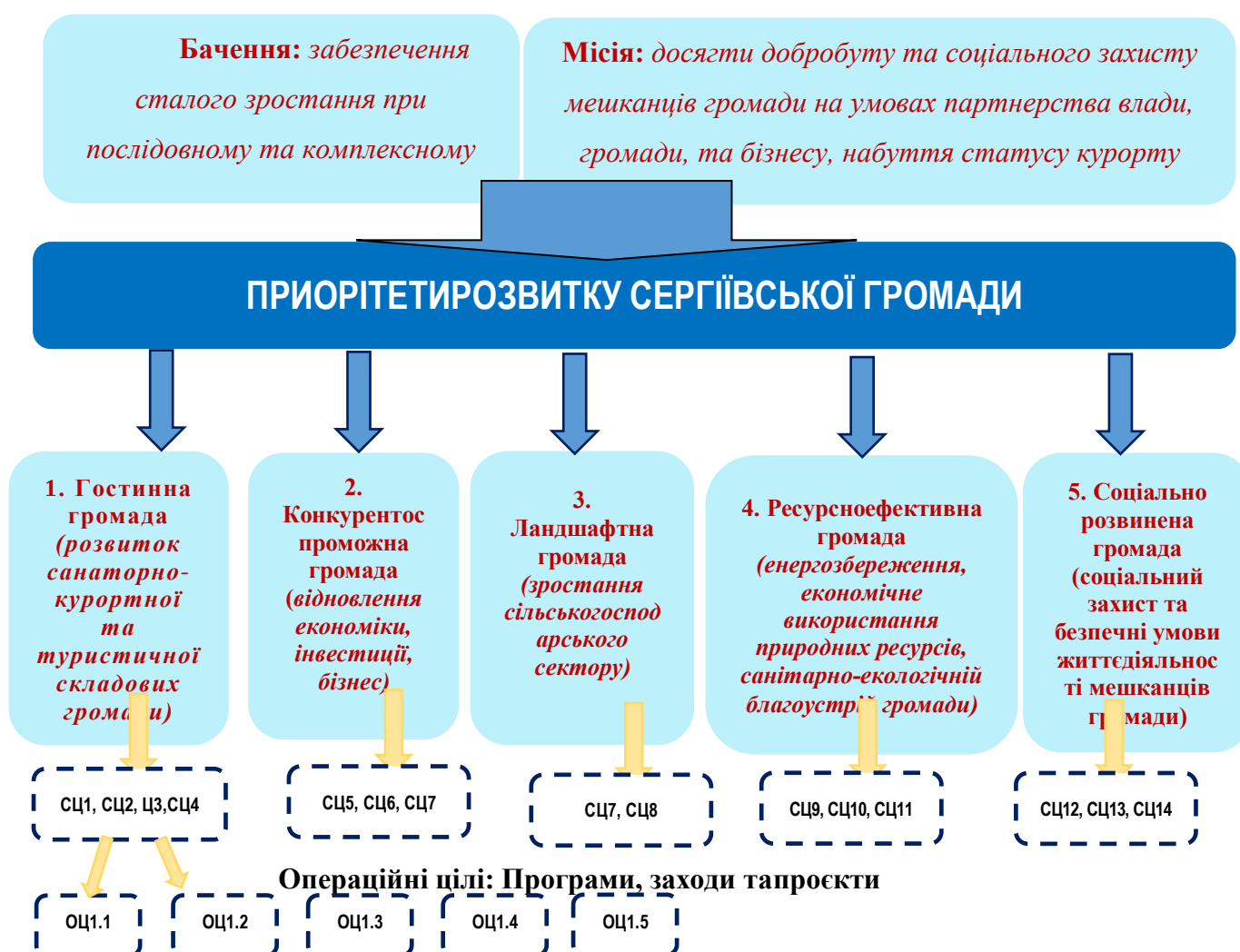

Рис. 3.1 «Дерево цілей» реалізації Стратегії економічного і соціального розвитку Сергіївської громади до 2029р.

Джерело: розробка автора за матеріалами громади

Наведені пріоритети (рис. 3.1.) проаранжовано за значимістю їх у розвитку громади. Основна мета та місія розвитку громади полягає в отриманні рекреаційної території громади статусу курорту, що визначає основні завдання та напрями її розвитку.

Для досягнення мети по кожному з пріоритетів були визначені стратегічні, операційні цілі, а також завдання, необхідні для соціально-економічного розвитку громади до 2029 року.

У першому пріоритеті передбачається здійснити сприяння розвитку санаторно-курортної та туристичної складових громади. Для цього

керівництво ТГ передбачає розробити відповідну комплексну Програму, стратегічною ціллю якої повинно бути досягнення рекреаційної території громади статусу курорту. Ця програма спирається на розроблену раніше концепцію розвитку с. Сергіївка, як курорту місцевого значення «КурортополісСергіївка». С. Сергіївка зараз знаходиться на етапі життєвого циклу «Відродження» курорту.

Відповідно, заходи з операційного та проектного управління, що забезпечать його подальший сталий розвиток мають бути зорієнтовані саме на відродження провідної ролі курорту Сергіївка у розвитку курортно-туристичної сфери як Одеської області, так і держави.

У додатку А наведені стратегічні, операційні цілі, а також завдання за першим пріоритетом. Виконання наведених у таблиці стратегічних, операційних цілей та завдань формує намічений план конкретних цілей та проектів щодо виконання основної мети першого пріоритетного напрямку стратегії розвитку Сергіївської громади.

Якщо перший пріоритет є основною метою стратегії громади, то другий пріоритет закладає матеріальні основи майбутнього розвитку громади та її добробуту.

Комплексна та гармонізована підтримка МСП та залучення інвестицій у реальний сектор економіки громади передбачає поетапний план дій по заохоченню та залученню інвестицій у реалізацію бізнес-проектів на земельних ділянках та об'єктах нерухомості, що належать громаді.

У додатку Б наведені стратегічні, операційні цілі, а також завдання за другим пріоритетом розвитку громади. Виконання наведених у таблиці стратегічних, операційних цілей та завдань формує намічений план конкретних цілей та проектів щодо виконання комплексної підтримки МСП та залучення інвестицій у реальний сектор економіки громади.

В окремий стратегічний напрямок виділяється стимулювання розвитку зростання сільськогосподарського сектору. Сільськогосподарське виробництво в Сергіївській громаді має підпорядковуватися основному завданню розвитку -

створення місцевого курорту. Місцеве сільськогосподарське виробництво має гармонічно доповнювати потреби тих, хто лікується і відпочиває, а також сприятиме зростанню добробуту місцевих жителів. У додатку В наведені стратегічні, операційні цілі, а також завдання за третім пріоритетом розвитку громади.

Також в стратегічний напрямок виділяється підвищення рівня енергозбереження, економічне використання природних ресурсів, санітарно-екологічній благоустрій громади. Даний напрямок розвитку громади деталізується окремими Програмами та заходами цільового призначення:

- поступовий перехід до альтернативних джерел енергії (використання пелітів, будівництво об'єктів альтернативної електроенергетики (сонячної електростанції, встановлення сонячних батарей, використання сучасних побутових та загального користування печей, печей-камінів, вітрогенераторів, тощо);
- ремонт та модернізація наявних систем електропостачання (ремонт вуличного освітлення сіл Приморського старостинського округу Сергіївської ТГ);
- модернізація систем теплопостачання;
- впровадження програми збереження тепла в будівлях та об'єктах соціальної інфраструктури громади;
- модернізація системи водопостачання та водовідведення (реконструкція мереж водопостачання смт Сергіївка та сіл громади, будівництва свердловин в с. Приморське, с.Косівка, реконструкція наявних очисних споруд, будівництво зливної станції по прийому різних побутових відходів з не каналізованої зони Сергіївської територіальної громади, будівництва очисних споруд модульного типу та мереж водовідведення в с. Миколаївка, Приморське, створення каналізаційних вигрібних ям в приватному секторі з використанням екологічно чистих очисних матеріалів та виробництво гумусу);
- модернізація систем утилізації та обробки відходів (будівництво

сміттесортувального заводу на території Сергіївської територіальної громади).

Різні стартові умови сіл, які об'єдналися в громаду, вимагають визначити та забезпечити дотримання певних стандартів у наданні комунальних послуг, забезпеченні благоустрою, тощо. З цією метою буде створено єдиний комунальний простір. Місцева влада повинна забезпечити дієву систему менеджменту на комунальних підприємствах, а також добиватись збільшення їх потужності для задоволення потреб споживачів. Ця ціль пов'язана з численними організаційними та управлінськими заходами, які разом з модернізацією інфраструктури, сприятимуть наданню комунальних послуг на рівні стандартів, встановлених у країнах ЄС. Доцільним є створення спеціального комунального підприємства з функціями керуючої кампанії для організації ефективного функціонування курортного полісу та координації діяльності усіх суб'єктів рекреаційної індустрії в межах курорту.

Послуги життєзабезпечення населених пунктів надаватимуться підприємствами, які знаходяться у комунальній власності.

На етапі становлення комунальних служб громада докладатиме зусиль до їх достатнього технічного оснащення. Спектр послуг, які надаватимуться комунальними службами, має забезпечити задоволення потреб громадян.

Усі заходи за даним напрямом реалізовуватимуться із широким залученням громадськості до вирішення нагальних питань. Буде визначено та описано основні послуги, які надаватимуться у кожному населеному пункті громади. У додатку Г наведені стратегічні, операційні цілі, а також завдання за третім пріоритетом.

Підсумком розробки стратегічних заходів у цьому напрямку має бути програма дій для розвитку соціального захисту та створення безпечних умов життєдіяльності мешканців громади. У додатку Д наведені стратегічні, операційні цілі, а також завдання за четвертим пріоритетом.

3.2. Сценарії та етапи реалізації Стратегії розвитку Сергіївської територіальної громади

Досягнення поставлених цілей у вирішенні завдань пріоритетних напрямів розвитку Сергіївської ТГ можливо різними шляхами їх реалізації.

Зараз Україна перебуває в умовах війни та агресії з боку РФ, це накладає жорсткі рамки на реалізацію стратегічних перспектив розвитку громад. В умовах війни, горизонт пізнання різко знижується, що робить невизначеними перспективи стратегічних ініціатив. Разом з тим, базові умови розвитку залишаються багато в чому колишніми, що дозволяє, ґрунтуючись на сценарних стратегічних перспективах, прорахувати можливі шляхи реалізації поставлених стратегічних цілей та завдань. Поєднання зовнішніх і внутрішніх факторів реалізації стратегії в накладенні на час її реалізації призводить до деревовидного характеру шляхів бачення досягнення стратегічної мети розвитку Сергіївської ТГ до 2029 року. У теорії стратегічного управління такий підхід прийнято називати сценарним. Традиційно, розробляючи сценарії, розглядають три головних сценарії розвитку:

а) песимістичний – діє більшість зовнішніх загроз, багато внутрішніх проблем, і ці загрози, протиріччя і катаклізми, можуть погіршити або зберегти ситуацію в майбутньому;

б) реалістичний – зовнішні можливості та загрози, які виникають, компенсуються новими структурними змінами, з'являються нові можливості зростання на основі знову використаних традиційних методик;

в) оптимістичний – планований ріст виконується по закладеній моделі на основі традиційних і новітніх методик.

У стратегії економічного та соціального розвитку Сергіївської ТГ розглядаються всі три вищевикладених варіанти з певними корективами в оптимістичну сторону (рис. 3.2). Таке коригування закладається як в самій назві, так і в методах їх реалізації. Можливими сценаріями соціально-економічного розвитку Сергіївської ТГ до 2029 року є (рис. 3.2):

Песимістичний (враховує важкі наслідки війни) – підтримання існуючого становища в умовах війни та післявоєнне відновлення громади та її економіки.

Реалістичний (мобілізаційний та інноваційний) – мобілізація зовнішніх і внутрішніх джерел реалізації стратегії, використання грантового фінансування, державної підтримки повоєнного відновлення, можливе залучення іноземних та вітчизняних інвесторів, впровадження сучасних рекреаційних та виробничих технологій, нових інноваційних проєктів розвитку.

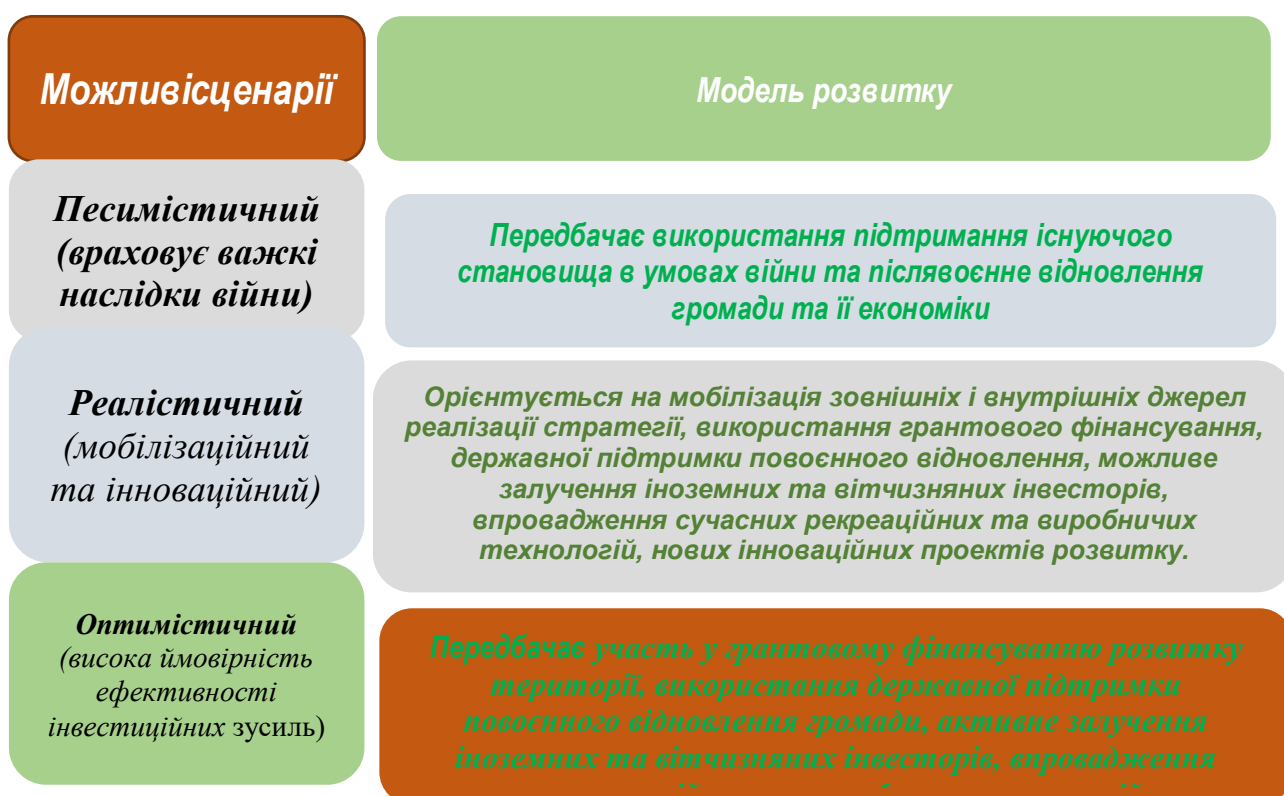

Рис. 3.2. Можливі сценарії реалізації Стратегії Сергіївської громади

Джерело: розробка автора за матеріалами громади

Дамо опис сценаріїв наведених на рис 3.2. Оптимістичний (висока ймовірність ефективності інвестиційних зусиль) – участь у грантовому фінансуванні розвитку території, використання державної підтримки повоєнного відновлення громади, активне залучення іноземних та вітчизняних інвесторів, впровадження сучасних рекреаційних та виробничих технологій, нових інноваційних проєктів розвитку.

Інерційний сценарій розвитку ТГ передбачає використання наявного

потенціалу території з урахуванням відновлення розвитку громади та незначного зростання, що відповідає зростанню на 1-2% у рік (для ТГ – ВРП). Основою соціально-економічного розвитку ТГ будуть традиційні види економічної діяльності та підприємництва. ТГ розвивається як територія, що характеризується переважно рекреаційної економікою. Підприємства базових галузей в основному спрямовані на підтримку досягнутого рівня розвитку. Вони здійснюють заходи, які забезпечують підвищення якості послуг та продукції, що випускається, і зниження витрат на базі нових енерго- та ресурсозберігаючих та екологічно безпечних технологій. Органи місцевого самоврядування будуть використовувати чинні механізми планування та організації власної діяльності, реагуючи на поточні проблеми, які вирішуватимуться в короткостроковій перспективі бюджетного планування (1 рік), а також шляхом прийняття коротко- та середньострокових програм (1-5 років). Ефективною буде участь у національних проєктах, обласних програмах та використання виділених на їх реалізацію фінансових ресурсів.

Особливість цього сценарію полягає в тому, що при значній частці малого бізнесу в економіці, його внесок у розвиток ТГ буде залишатися на колишньому рівні.

Реалістичний, мобілізаційний та інноваційний сценарій розвитку ТГ - передбачає повну реалізацію проєктів і програм Стратегії розвитку ТГ, політичну і соціальну стабільність, вдалий менеджмент, моніторинг, оновлення проєктів. Відповідно до цього сценарію ТГ більш активно включається у систему вітчизняних та регіональних товарних, інформаційних, фінансових та культурних обмінів як територія для розвитку відповідної рекреаційної інфраструктури та розміщення нових інноваційних виробництв. Програми розвитку малого і середнього бізнесу мають стати каталізатором зміни співвідношення «курортологічні послуги-виробництво» на користь власного виробництва.

Цей сценарій передбачає використання зростаючого потенціалу території, з урахуванням росту, який відповідає середньостатистичному зростанню ВВП

країни в 3-4% на рік (для ТГ– ВРП).

Вказаний сценарій є *базовим* для реалізації цієї Стратегії.

Лева частина пріоритетів у «дереві цілей та пріоритетів» розвитку ТГ повинна не тільки покрити поточні соціальні потреби, але й забезпечити суттєве зростання добробуту жителів громади.

Оптимістичний сценарій з високою ймовірністю ефективності інвестиційних зусиль передбачає, що громада буде активно включатися в систему міжрегіонального та міжнародного розподілу праці з урахуванням заявлених власних пріоритетів та інтересів, буде відбуватися реалізація інноваційних проєктів і програм, структурна перебудова економіки громади. Відбуватимуться глибокі реформи, внутрішні ресурси активізують зростання системи і сприяють «притягуванню» нових, більш значних ресурсів, здійсниться впровадження моделі «SMART-управління» громадою з додатковим «прискорювачем» інноваційного розвитку підприємств у форматі «INDUSTRY 4.0»

Сутність інноваційного сценарію розвитку буде полягати:

- в економічній спеціалізації території (рекреаційній, курортній, агропромисловій, сервісній);
- в активному проникненні на вітчизняні, регіональні та європейські ринки.

Передбачається інтенсивний розвиток інноваційних видів економічної діяльності, комплексна модернізація основних фондів підприємств громади і поступовий перехід виробництва на новий технологічний рівень.

Такий сценарій передбачає використання різко зростаючого потенціалу території з урахуванням зростання, який відповідає середньостатистичному зростанню ВВП країни в 5-10% на рік (для ТГ- ВРП).

Цей сценарій є перспективним для реалізації цієї Стратегії.

Масштабність і складність цілей і завдань, які необхідно вирішити в процесі реалізації Стратегічних пріоритетів економічного та соціального розвитку Сергіївської ТГ до 2029р., обумовлюють поетапне їх вирішення. Певні

часові рамки на реалізацію стратегії розвитку формують і можливі сценарії майбутнього розвитку громади. Виходячи з цих основоположних умов для досягнення планованих завдань необхідно пройти такі етапи (рис. 3.3):

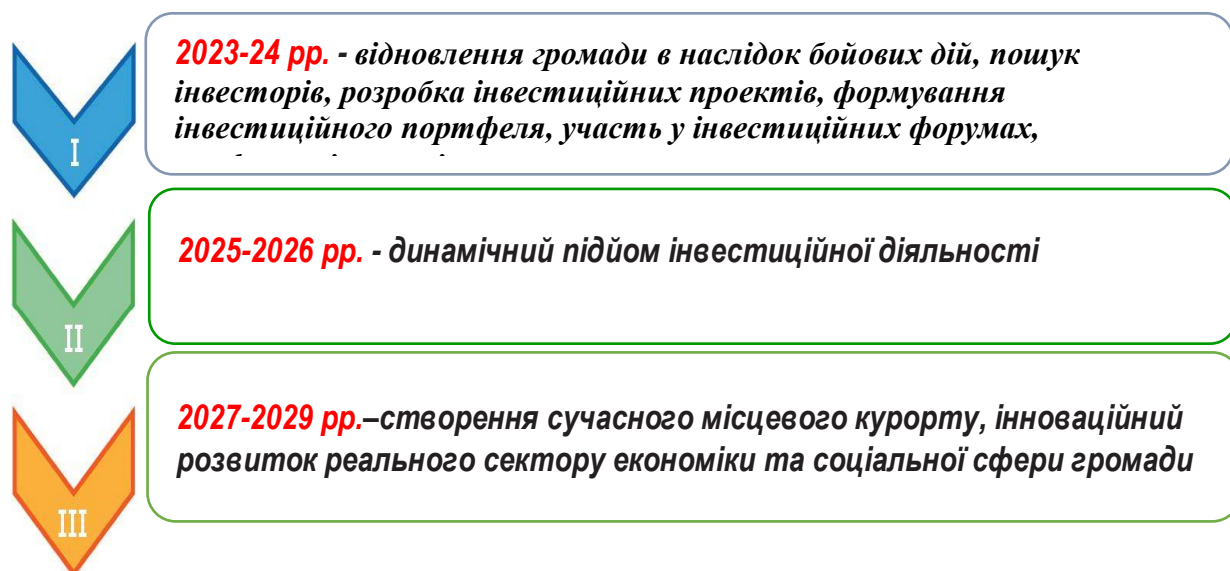

Рис. 3.3. Етапи реалізації стратегії розвитку громади

Джерело: розробка автора за матеріалами громади

Дамо опис етапів наведених на рис 3.3. У рамках першого етапу - «Збалансована стабілізація та підготовка стартапів (етап відновлення для майбутнього розвитку громади), «Відновимо та примножимо» створюються необхідні умови для відновлення та ефективного використання вже наявних конкурентних переваг і створення нових. На цьому етапі здійснюється накопичення ресурсів для майбутнього розвитку громади. Побудова такої системи неможлива без нашої перемоги у війні, відновлення політичної, соціальної та економічної стабільності.

На цьому етапі передбачається:

- провести аналіз негативних впливів та оцінку наслідків (збитків) від пошкодження території громади від ведення бойових дій;
- розробити відокремлену програму відновлення Сергіївської ТГ;

- визначити завдання консолідації громади та влади для реалізації Стратегії;
- визначити напрями відновлення громади, розробити заходи щодо їх розв’язання;
- удосконалити механізм стратегічного планування розвитку громади;
- розробити план післявоєнного відновлення громади;
- сформувати інвестиційний портфель розвитку громади, розробити презентаційні документи та медіа-матеріали інвестиційних проєктів громади;
- брати активну участь у пошуку інвесторів, інвестиційних форумах, конференціях, семінарах;
- проводити моніторинг основних показників розвитку громади;
- формувати механізм залучення інвестицій у пріоритетні проєкти;
- здійснювати постійний моніторинг проєктів розвитку громади.

Тривалість етапу – 2023-24 рр.

Після економічної та соціальної стабілізації починається етап активної реалізації пріоритетних проєктів розвитку ТГ. У цей період активно мобілізуються сформовані і накопичені ресурси. На цьому етапі – «Динамічний підйом інвестиційної діяльності (етап активного впровадження і реалізації проєктів розвитку громади) - «Примножуємо і впроваджуємо» приватні інвестиції та інвестиції з бюджету громади стають основою для якісної зміни вигляду громади і створення середовища з високою якістю життя.

На другому етапі передбачається:

- активне впровадження інвестиційних проєктів в економіку громади;
- активне включення в районні, обласні та державні програми розвитку;
- спрямування інвестицій на розбудову соціально-економічної інфраструктури;
- формування нових фінансово-економічних основ розвитку матеріально-технічної бази курорту та його інфраструктури у рекреаційно-туристичної сфери;
- концентрація інвестиційних ресурсів на інвестуванні у розвиток

транспорту та транспортної інфраструктури;

- впровадження сучасних технологій управління;
- залучення значного обсягу внутрішніх та зовнішніх інвестицій для концентрації на пріоритетних напрямках структурної модернізації економіки.

Тривалість етапу - 2025-2026 рр.

3 етап – «Створення місцевого курорту «Курортотоліс» - «Громада – курорт для зростання якості життя мешканців громади».

Етап визначається переходом від мобілізаційного шляху розвитку до його інноваційного сценарію. Реалізація проєктів і мобілізація накопичених ресурсів дасть можливість перейти до впровадження нових конкурентних технологій в економіці та соціальній сфері громади. Використання інновацій допоможе ТГ стати одною із найбільш конкурентоспроможних громад Півдня України.

На цьому етапі передбачається:

- участь у грантах фінансування курорту, програмах державної підтримки повоєнного відновлення громад;
- залучення іноземних та вітчизняних інвесторів, впровадження сучасних рекреаційних та виробничих технологій, нових інноваційних проєктів розвитку громади;
- інтенсивний розвиток інноваційних видів економічної діяльності, комплексна модернізація основних засобів інноваційно-орієнтованих підприємств і поступовий перехід виробництва на новий технологічний рівень;
- розвиток партнерства бізнесу з науковими установами регіону, поліпшення стратегічного планування комунального господарства та соціальної інфраструктури громади, впровадження високих технологій;
- створення рекреаційного та інноваційних кластерів;
- створення нових робочих місць, в основному для інноваційно-орієнтованої молоді, досягнення ефективного використання інтелектуального потенціалу і нейтралізації дії чинників, що викликають еміграцію молоді;
- підвищення рівня оплати праці, поліпшення основних параметрів якості життя за рахунок розвитку систем охорони здоров'я, освіти, культури,

поліпшення екології громади;

– зростання потенціалу громади як великого рекреаційного та туристичного центру, центру ділових комунікацій за рахунок розвитку відповідної інфраструктури: готельні, культурно-розважальні комплекси, кемпінги, туристичні бази, хостели, тощо.

Тривалість етапу - 2027-2029рр. і надалі.

У відповідності з цими етапами реалізується послідовне досягнення поставлених цілей пріоритетних напрямків і запланованих рівнів індикативних показників.

3.3. Напрями комплексного відновлення громади у військовий та післявоєнний час

У 2022-23 роках Україна відбиває агресію росії. Внаслідок обстрілів військами РФ значно постраждала інфраструктура Сергіївської територіальної громади, яка зазнала їх тричі.

07.05.2023 року попадання ракети в обрив Будацького лиману по вул. Набережна Ротерхема призвело до пошкоджень 23 будинків та 3 оздоровчих закладів, с.Чебанське - 68 буд.

10.06.2023 року Сергіївська територіальна громада втретє піддалась ракетному обстрілу, а саме с. Чабанське. В наслідок обстрілу пошкоджено 48 житлових та 21 садових будинків, 9 з яких зруйновано та не підлягають відновленню, 60 мають пошкодження різного ступеню.

01.07.2022 року стався ракетний удар по 9-ти поверховому житловому будинку та по базі відпочинку, що призвело до великих втрат та руйнацій, зазнали пошкодження 26 багатоповерхових будинків та 40 нежитлових будівель.

01 липня 2022 року близько о 00 годині 30 хвилин збройними силами російської федерації нанесено ракетний удар по території смт. Сергіївка. Ракетний удар окупанти завдали вночі літаками стратегічної авіації «ТУ-22» - ворог вдарив трьома ракетами Х-22 по дев'ятиповерховому житловому будинку

та по базі відпочинку, що забрали життя наших, ні в чому не винних, мирних жителів (загинуло 22 особи, 39 мешканців отримали поранення різної ступені тяжкості та евакуйовані до медичних закладів), і наслідок спричинила за собою неймовірно важкі наслідки:

- більше 800 осіб постраждали, пошкоджено – 26 багатоповерхових житлових будинків;
- комунальної власності Сергіївської селищної ради, один з яких, розташований по вул. Чорноморській, 23, в який прийшовся удар – розбитий;
- пошкоджено дитячий садочок, школу, будівлі загального користування, лінії електромереж, перелік руйнувань важко переоцінити та охопити.

07.05.2023 року було попадання ракети в обрив Будацького лиману по вул. Набережна Ротерхема, що призвело до пошкоджень 23 будинків та 3 оздоровчих закладів.

10.06.2023 року Сергіївська територіальна громада втретє піддалась ракетному обстрілу, а саме с. Чабанське. Внаслідок обстрілу пошкоджено 48 житлових та 21 садових будинків, в результаті обстеження 9 з них – зруйновано та не підлягають відновленню, 60 мають пошкодження різного ступеню.

Рішенням Сергіївської селищної ради від 01.07.2022 року було створено комісію з організації та проведення обстеження об'єктів, що зазнали значних та незначних пошкоджень, розташованих на території Сергіївської селищної ради. Вище зазначеною комісією складено 356 актів обстеження пошкодженого майна. На теперішній час було зареєстровано 374 заяви про пошкодження житлових будинків, які були відновлені постраждалим за власний рахунок на загальну суму 704 221,96 (сімсот чотири тисячі двісті двадцять одна гривня дев'яносто шість копійок).

Наразі селищною радою віршується питання щодо компенсації зазначених витрат. Окрім того, також було зареєстровано близько 80 заяв про пошкодження нежитлових комерційних приміщень.

Відповідно до зведеного реєстру елементів виробів та конструкцій

пошкоджених житлових будинків смт Сергіївка, що підлягають заміні, який було створено на підставі актів обстеження об'єктів, пошкоджених внаслідок збройної агресії російської федерації, завдано таких пошкоджень:

- Перегородки – 5 460 кв.м.;
- Двері сходових маршів, сушилок – 73 шт;
- Двері входні – 145 шт;
- Двері міжкімнатні – 354 шт;
- Двері балконні, санвузлів – 197 шт;
- Віконно-балконні блоки – 166 шт;
- Вікна – 478 шт;
- Балконні рами – 215 шт;
- Вікна сходових кліток – 310 шт;
- Покрівля (дах) – 180 кв. м.;
- Балконна огорожа 915 кв.м.

В рамках освоєння коштів, що надійшли на заходи ліквідації наслідків, спричинених збройною агресією російської федерації на території Сергіївської територіальної громади були здійсненні наступні заходи. Затверджена «Комплексна цільової програма ліквідації наслідків спричинених збройною агресією Російської Федерації 1 липня 2022 року на території Сергіївської територіальної громади на 2022-2023 роки»

На підставі Розпорядження Одеської обласної військової адміністрації №447/А-2022 від 01.08.2022 року було виділено суму 2 353,78 тис грн на заходи часткового відновлення(скління вікон та балконів) 14-ти поверхового будинку за адресою: смт Сергіївка, вул.Чорноморська, буд 1

Також Розпорядженням від 19.10.2022 за №664/А-2022 виділена Субвенція на виконання інвестиційних проектів для Сергіївської селищної територіальної громади для проведення ремонтних робіт багатоповерхового будинку по вул. Чорноморська, 23 смт.Сергіївка у сумі 12 500 000 грн. та Розпорядженням голови (начальника) Одеської обласної адміністрації Одеської обласної державної (військової) адміністрації №326/А-2023 від 14.06.2023 року для

виконання заходів з ліквідації наслідків ударів по Сергіївській громаді було виділено субвенцію в розмірі 10 000 000,00 грн.

До цільового фонду Сергіївської селищної ради надійшли кошти у сумі 558 699,47 грн від громад, фізичних та юридичних осіб, що відгукнулися на прохання допомоги Сергіївській громаді.

Також від інших громад надійшли кошти у вигляді субвенції на здійснення заходів пов'язаних з ліквідацією наслідків ракетних ударів. За 2022 та 2023 рік до бюджету громади надійшло таких субвенцій на загальну суму 6 360,0 тис грн.

За цей період з бюджету було профінансовано придбання будівельних матеріалів для здійснення робіт з відновлення пошкоджених об'єктів (в тому числі для передачі населенню) Сергіївської громади на загальну суму понад 2 349,5 тис грн, сплачено за роботу спецтехніки, що була залучена для виконання робіт на суму 270,5 тис грн, на виконання заходів з відновлення житлових будинків смт Сергіївка (виготовлення проектно-кошторисної документації, отримання висновків та експертиз, здійснення ремонтних робіт) було профінансовано коштів на понад 11 370,5 тис грн., на фінансування заходів з відновлення житлового фонду села Чабанське – понад 3 133,9 тис грн, на відновлення закладів освіти було направлено 86,7 тис. грн бюджетних коштів. Відновлення досі триває.

В рамках благодійної програми від ГО «Десяте квітня» отримано 230 комплектів для тимчасово закриття віконних та дверних прорізів, а також в процесі співпраці з благодійними організаціями Сергіївською селищною радою було здійснено скління віконт балконів пошкодженого майна. А саме:

1) З Благодійним фондом «Карітас Одеса УГКЦ» - укладено 72 договори на загальну суму 942 864 грн на заміну вікон та дверей;

2) Американська міжнародна організація «Global Empowerment Mission» (GEM) та ГО «Фонд якість життя» - сприяли склінню приміщення Сергіївського ОЗЗСО «Сергіївський ліцей» на загальну суму – 128 970 грн., приміщення ЗДО «Сонечко»(ясла-садок) на загальну суму 113 840 грн., а також приміщення Амбулаторії загальної практики сімейної медицини на загальну суму 1 173 674

грн.

3) БО «Благодійний фонд «Безмежні можливості» сприяли склінню будинку розташованого за адресою вул. Чорноморська, 3 на загальну суму 395 540 грн.

4) ТОВ «Новікон» було здійснено скління 25-ти квартир у будинку № 15 по вул. Чорноморська в смт. Сергіївка на загальну суму 620 тис. грн. Після отримання проекту реконструкції з проведеною експертизою по будинку 23 по вулиці Чорноморська в смт. Сергіївка було встановлено 24 входних дверей та демонтовано міжкімнатні двері у 9-ти квартирах.

Рішенням Сергіївської селищної ради № 956 від 25.11.2022 року «Про заходи по відновленню багатоповерхового житлового будинку розташованого за адресою смт. Сергіївка, Чорноморська, 23» був прийнятий план використання коштів в межах проектно-кошторисної документації, яка пройшла державну експертизу. За рахунок цільової субвенції отриманої з обласного бюджету (12,5 млн грн) можливо виконати відновлювальні роботи по зовнішніх стінах, пошкоджених залізо-бетонних конструкцій та відновленню міжкімнатних та міжквартирних перегородок. Об'єм робіт був збільшений за рахунок будівельних матеріалів отриманих від благодійної організації ООН.

На теперішній час діяльність Сергіївської селищної ради та її виконавчих органів спрямована на ліквідацію наслідків ракетних обстрілів, на допомогу всім постраждалим жителям територіальної громади та внутрішньо переміщеним особам, а також на вжиття всіх необхідних оперативних заходів по відновленню будинків та допомогу постраждалим. Наразі задіяні 6 ремонтно-будівельних бригад для відновлення пошкоджених будинків.

Після перемоги громаду чекає велика робота з відновлення всього пошкодженого майна, крім будівель і споруд, а також розвиток усіх ланок економіки.

Пропозиції щодо відновлення територій та об'єктів Сергіївської ТГ

На основі розробленої стратегії розвитку Сергіївської територіальної громади слід імплементувати програму комплексного відновлення території

Сергіївської територіальної громади, як складену частину програми відновлення Одеської області. Відповідно до стратегії розвитку відновлення до довоєнного рівня передбачається здійснити протягом 2024 року (п.6.2). Програма комплексного відновлення території Сергіївської територіальної громади повинна включати наступні розділи:

1) загальний опис населеного Сергіївської ТГ, зокрема: географічне розташування; загальна економічна оцінка; загальна екологічна оцінка; кількість постійного населення (за цими пунктами є актуальна інформація у першому розділі даної стратегії); кількість тимчасово переміщеного населення (слід заповнити актуальною інформацією);

2) інформацію про наявність містобудівної документації на території територіальної громади (її частини), аналіз щодо її актуальності та ступінь її реалізації (слід заповнити актуальною інформацією);

3) аналіз негативних впливів (зокрема бойових дій, терористичних актів, диверсій, надзвичайних ситуацій), що призвели до необхідності розроблення програми (в наявності у п. 6.3.1, 6.3.2);

4) аналіз негативних впливів, що призвели до необхідності розроблення програми, на традиційний характер середовища, історичні ареали населених місць, об'єкти культурної спадщини, довкілля, природоохоронні території та об'єкти (за цими пунктами є актуальна інформація у першому розділі даної стратегії);

5) аналіз ресурсів території для відновлення життєдіяльності території територіальної громади (за цими пунктами є актуальна інформація у першому розділі даної стратегії);

6) інформацію щодо необхідності підготовки території (в наявності у п. 6.3.1, 6.3.2). Рекомендації для Сергіївської селищної ради щодо екологічно сталого та соціально справедливого відновлення земель:

- створити робочу групу з подолання наслідків військової діяльності, а також розробити заходи щодо відновлення ґрунтового покриву повоєнних ландшафтів;

- розробити стратегію відновлення ґрунтів до 2029 року повоєнних ландшафтів;
- розробити план дій щодо реалізації стратегії до 2032 року;
- розробити систему заходів з очищення та розмінування ґрунтового покриву повоєнних ландшафтів; зонування територій повоєнних ландшафтів з урахуванням рівнів їхнього забруднення та необхідних заходів із відновлення для нормальної економічної активності;
- реалізувати пілотні проєкти для оцінки ефективності реабілітаційних заходів на конкретних повоєнних землях.

7) інформацію про шкоду, заподіяну бойовими діями, терористичними актами, диверсіями, надзвичайними ситуаціями(в наявності у п. 6.3.1, 6.3.2, 6.3.3);

8) інформацію щодо технічної можливості, економічної доцільності відновлення пошкоджених об'єктів шляхом виконання робіт з реконструкції, реставрації, капітального чи поточного ремонту(в наявності у п. 6.3.1, 6.3.2, 6.3.3);

9) обґрунтовані пропозиції щодо відновлення навколишнього природного середовища, збереження та розвитку природоохоронних територій та об'єктів(за цими пунктами є актуальна інформація у 4 розділі даної стратегії);

10) інформацію щодо технічної можливості, економічної доцільності відновлення об'єктів шляхом нового будівництва або пропозиції щодо будівництва нових об'єктів замість тих, що зазнали пошкоджень або зруйновані, з визначенням застосування проєктів повторного використання та розроблення індивідуальних проєктних рішень(за цими пунктами є актуальна інформація у 4 розділі даної стратегії);

11) інформацію щодо необхідних заходів інженерної підготовки та інженерного захисту території(за цими пунктами є актуальна інформація у 4 розділі даної стратегії);

12) обґрунтовані пропозиції щодо доцільності зміни функціонального призначення територій територіальної громади (її частини) з урахуванням

існуючої забудови та наявної містобудівної документації(за цими пунктами є актуальна інформація у 4 розділі даної стратегії);

13) пропозиції щодо внесення змін або розроблення містобудівної документації на місцевому рівні(за цими пунктами є актуальна інформація у 4 розділі даної стратегії);

14) обґрунтовані пропозиції щодо перенесення об'єктів виробничої сфери(за цими пунктами є актуальна інформація у 4 розділі даної стратегії);

15) загальні підходи та пропозиції щодо комплексного відновлення, розвитку території територіальної громади (її частини) та заходи для їх реалізації з визначенням пріоритетності, з урахуванням норм і нормативів щодо просторового планування та землекористування, захисту навколишнього природного середовища та природних ресурсів, забезпечення населення закладами і послугами, що в них надаються, охорони культурної спадщини, розвитку транспорту та інженерної інфраструктури тощо(за цими пунктами є актуальна інформація у 4 розділі даної стратегії);

16) попередній фінансово-економічний розрахунок для забезпечення заходів комплексного відновлення території територіальної громади (її частини);

17) пропозиції щодо джерел фінансування заходів для забезпечення комплексного відновлення території.

У відповідності з етапами та сценаріями реалізації Стратегії виконується послідовне досягнення поставлених цілей пріоритетних напрямків і запланованих рівнів індикативних показників. Цільовими індикаторами Стратегії економічного та соціального розвитку Сергіївської ТГ визначені певні показники, що характеризують стан ключових сфер життєдіяльності громади відповідно до пріоритетів її розвитку (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

**Цільові індикатори Стратегії економічного та соціального розвитку
Сергіївської ТГ**

Показник	Одиниця виміру	Значення показника у 2022 році	Середньорічний темп приросту (%)	Прогнозне значення показника у 2029 році
1	2	3	4	5
Обсяг надходжень до бюджету ТГ				
Доходи бюджету	тис. грн.	96840,6	3	115633,0
Податок на доходи фізичних осіб	тис. грн.	27679,3	2	31171,4
Розвиток санаторно-курортної та туристичної складових громади				
Кількість відпочиваючих, які проходять лікування	тис. осіб.	3,0*	В умовах відновлення	22,0
Середньорічна кількість туристів	тис. осіб.	3,0**	В умовах відновлення	25,0
Створення курорту місцевого значення «КурортополісСергіївка»	-	-	-	Постанова КМУ
Відновлення економіки, інвестиції, бізнес				
Капітальні інвестиції	млн. грн	5,2	13	7,28
Загальні обсяги прямих іноземних інвестицій	млн. дол. США	5	2,5	5,79
Усунення збитків від ведення воєнних дій	млн. грн	7,0	3	8,36
Створення нових робочих місць	кількість	1851	3	2203
Зростання сільськогосподарського сектору				
Забезпечення сільськогосподарськими продуктами власного виробництва як сервісне обслуговування відпочиваючих	%	25	83	95%
Формування портфелю проєктів рекреаційного характеру	кількість	5	83	19
Розвиток підприємств з переробки сільськогосподарської продукції, виробництва харчових продуктів, розвиток рибних промислів та риборозведення	кількість	1	58,7	3
Енергозбереження, економічне використання природних ресурсів, санітарно-екологічний благоустрій громади				
Зниження витрат громади на використання енергоресурсів	%	-	1,25-1,3	20%
Охоплення населення телекомунікаційними послугами	%	26	25	100%

продовження табл. 3.1

Показник	Одиниця виміру	Значення показника у 2022 році	Середньорічний темп приросту (%)	Прогнозне значення показника у 2029 році
1	2	3	4	5
Охоплення населення інтерактивними сервісами	%	50	12	100%
Соціальний захист та безпечні умови життєдіяльності мешканців громади				
Питома вага коштів місцевого бюджету, спрямована на благоустрій в житлово-комунальному господарстві	%	10	7	15%
Видатки на загальну середню освіту на 1-го учня	грн.	36240	1,25	39044,0
Завантаженість дошкільних навчальних закладів	дітей на 100 місць	0,4	3	0,49
Кількість одержувачів соціальних послуг за рахунок бюджету громади	осіб	1200	8,8	2000

*Кількість відпочиваючих, які проходять лікування в сезон до військових подій - 42,0 тис. осіб

**Середньорічна кількість туристів сезон до військових подій – 60,0 тис. осіб

Джерело: розробка автора за матеріалами громади

У табл. 3.1 початкове значення кожного індикатора зазначено на 2022 рік. Індикатори згруповані за пріоритетними напрямками розвитку громади. В основі більшості наведених індикаторів лежать методики розрахунків державних органів статистики, частина індикаторів складалась за рекомендаціями фахівців цільових робочих груп. Поетапні порогові значення індикаторів у 2029 році були визначені на основі вивчення динаміки відповідних показників експертів.

Висновки до третього розділу

1. Відповідно до алгоритму, розглянутого у першому розділі, а також оцінки економічного та соціального аналізу стану розвитку громади та на основі СВОТ-аналізу, проведеного у другому розділі нами було визначено основні пріоритети та складові стратегії розвитку Сергіївської громади до 2029 року.
2. У першому пріоритеті передбачається здійснити сприяння розвитку санаторно-курортної та туристичної складових громади. Для цього керівництво ТГ передбачає розробити відповідну комплексну Програму, стратегічною

ціллю якої повинно бути досягнення рекреаційної території громади статусу курорту. Ця програма спирається на розроблену раніше концепцію розвитку с. Сергіївка, як курорту місцевого значення «КурортотополісСергіївка». С. Сергіївка зараз знаходиться на етапі життєвого циклу «Відродження» курорту.

3. Якщо перший пріоритет є основною метою стратегії громади, то другий пріоритет закладає матеріальні основи майбутнього розвитку громади та її добробуту. Комплексна та гармонізована підтримка МСП та залучення інвестицій у реальний сектор економіки громади передбачає поетапний план дій по заохоченню та залученню інвестицій у реалізацію бізнес-проектів на земельних ділянках та об'єктах нерухомості, що належать громаді.

4. В окремий стратегічний напрямок виділяється стимулювання розвитку зростання сільськогосподарського сектору. Сільськогосподарське виробництво в Сергіївській громаді має підпорядковуватися основному завданню розвитку - створення місцевого курорту. Місцеве сільськогосподарське виробництво має гармонічно доповнювати потреби тих, хто лікується і відпочиває, а також сприятиме зростанню добробуту місцевих жителів. У додатку В наведені стратегічні, операційні цілі, а також завдання за третім пріоритетом розвитку громади.

5. Також в стратегічний напрямок виділяється підвищення рівня енергозбереження, економічне використання природних ресурсів, санітарно-екологічній благоустрій громади.

6. Підсумком розробки стратегічних заходів у цьому напрямку має бути програма дій для розвитку соціального захисту та створення безпечних умов життєдіяльності мешканців громади.

7. Можливими сценаріями соціально-економічного розвитку громади до 2029 року є: інерційний (песимістичний) – підтримання існуючого становища, мобілізаційний (реалістичний) – мобілізація зовнішніх і внутрішніх джерел реалізації стратегії, інноваційний (оптимістичний) – залучення інвестиційних ресурсів, впровадження нових інноваційних проектів розвитку. Для кожного сценарію та етапу реалізації стратегії розвитку громади було визначено

програми, завдання та проекти, розраховано індикативні показники досягнення цілей розвитку, визначено часові рамки реалізації цих етапів.

8. Масштабність і складність цілей і завдань, які необхідно вирішити в процесі реалізації Стратегічних пріоритетів економічного та соціального розвитку Сергіївської ТГ до 2029р., обумовлюють поетапне їх вирішення. Певні часові рамки на реалізацію стратегії розвитку формують і можливі сценарії майбутнього розвитку громади. Виходячи з цих основоположних умов для досягнення планованих завдань необхідно пройти такі етапи: 2023-24 рр. - відновлення громади в наслідок бойових дій, пошук інвесторів, розробка інвестиційних проектів, формування інвестиційного портфеля, участь у інвестиційних форумах, конференціях, семінарах; 2025-2026 рр. - динамічний підйом інвестиційної діяльності; 2027-2029 рр. – створення сучасного місцевого курорту, інноваційний розвиток реального сектору економіки та соціальної сфери громади. У відповідності з цими етапами реалізується послідовне досягнення поставлених цілей пріоритетних напрямків і запланованих рівнів індикативних показників.

9. 24 лютого 2022 року почалися широкомасштабні воєнні дії російських військ проти нашої незалежної. З цього моменту змінилися як умови, напрями та завдання опрацювання економіки, так і умови роботи і життя українців. В умовах воєнного стану, на нашу думку, має посилитись державне регулювання всіх сфер життя громади. У відповідності до чинного законодавства, в умовах військового стану, ці функції покладені на військові адміністрації (ВА) територіальних одиниць. У рамках чинного законодавства ВА слід оперативніше вирішувати проблеми захисту функціонування ТГ в умовах військового часу.

10. У кінці роботи у відповідності з етапами та сценаріями реалізації Стратегії розроблені цільові індикатори Стратегії економічного та соціального розвитку Сергіївської ТГ .

ВИСНОВКИ

Результати проведеного дослідження дозволяють зробити такі висновки:

1. Стратегія виступає сполучною ланкою між цілями розвитку громади та наявними проблемами. Під стратегією розвитку слід розуміти систему дій і рішень органів місцевого самоврядування, представників громадськості та бізнесу щодо вибору, розробки та реалізації стратегії.

2. Розробка стратегії передбачає послідовне проходження трьох фаз: прийняття рішення про необхідність розробки плану, стратегічної фази, під час якої визначаються цілі розвитку на певний період, їх виконавці та партнери та стратегія розвитку. нарешті визначено. розробляється, визначаються завдання і результати для кожного із суб'єктів, засоби і методи зв'язку, контролю тощо та фаза реалізації, на якій реалізується певна стратегія розвитку.

3. У цілому основними функціями управління збалансованим розвитком регіональної соціально-економічної системи, на нашу думку, є такі:

- визначення пріоритетів, цілей, завдань державної політики, спрямованих на забезпечення збалансованого розвитку регіонів;
- розроблення заходів щодо реалізації найбільш оптимального варіанту забезпечення збалансованого розвитку регіонів та їх реалізація;
- координація підприємницької діяльності суб'єктів господарювання (організація, мотивація, стимулювання, інформування);
- моніторинг і контроль за виконанням запланованих заходів щодо забезпечення збалансованого розвитку регіонів та оперативного регулювання кон'юнктури господарювання.

Основним сценарієм реалізації стратегії розвитку всіх без винятку громад в умовах війни є - сценарій виживання у форс-мажорних обставинах, що обумовлені воєнним станом в державі.

4. Економічний стан громади відповідав довоєнним вимогам, але не в повній мірі влаштовував керівництва громади. Сергіївська територіальна громада в складі Одеської області займає одне з провідних місць у державі щодо

наявності сприятливих природно-кліматичних умов, курортно-рекреаційних ресурсів. Лікувальний профіль курортів ТГ – кліматобальнеогрязьовий. Громада характеризується наступними природними лікувальними ресурсами: мінеральні води (МВ); полоїди (лікувальні грязі) та ропалиманів та озер; морське узбережжя; природні об'єкти і комплекси зі сприятливими для лікування, оздоровлення та медичної реабілітації кліматичними умовами. Кліматичні умови області сприятливі для курортно-рекреаційної діяльності. В економіці Сергіївської територіальної громади поєднується кілька галузей господарювання: сільське господарство; лісове господарство та рибне господарство; переробна промисловість; водопостачання; каналізація, поводження з відходами; будівництво; оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів; транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність. Працюють також підприємства з організація харчування; адміністративного та допоміжного обслуговування; державного управління й оборони; соціального страхування; охорони здоров'я та надання соціальної допомоги; мистецтва, спорту, розваги та відпочинку. На території Сергіївської громади розташовані 6 реабілітаційних оздоровчих закладів, які приймають на санаторно-курортне лікування мешканців з України та зарубіжжя. На території громади розташовані 7 санаторіїв, більше 40 пансіонатів, баз відпочинку, дитячих оздоровчих комплексів та таборів. Основна частка зайнятих в економіці громади зосереджена у рекреаційній сфері, далі йде транспортна сфера, комунальна інфраструктура, торгівля та сільськогосподарське вирощування та переробка.

5. Підсумки SWOT-аналізу Сергіївської ТГ дозволили розробити рекомендації з підтримки сильних сторін на основі посилення можливостей ТГ, зменшення впливу слабких сторін і зниження впливу виявлених загроз:

C1 – 3 метою активізації участі громадськості у постановці та вирішенні питань місцевого економічного розвитку громади (МЕР) необхідно створити на засадах партнерства місцевої влади, підприємців та представників недержавних громадських установ (організацій) постійно

діючу робочу групу з МЕР. У відповідному розділі «Стратегії» передбачити компетенції та відповідальність членів робочої групи (РГ) за аналіз стану МЕР та заходів з його суттєвого поліпшення.

С2 – З ціллю розвитку санаторно-курортної та туристичної складових громади створити міський Центр рекреаційного розвитку (ЦРР), основні зусилля, якого мають бути спрямовані на врегулювання правового статусу Будацької коси, присвоєння статусу «курорту» громади, розширення та створення нових туристичних маршрутів, проєктів по облаштуванню зон відпочинку та розвитку зеленого туризму.

С3 – В цілях забезпечення розвитку привабливої діяльності в напрямках спорту, туризму, культури та науки серед молоді, створити міський Центр розвитку молоді (ЦРМ), передбачивши серед його функціональних обов'язків регулярне проведення евентійних заходів районного, обласного, регіонального, національного та міжнародного рівня. З метою суттєвого покращання якості послуг в індустрії гостинності передбачити формування реєстру місць потенціального розміщення відвідувачів (гостей) громади, активно використовувати природні ресурси громади. Передбачити підтримку проєктів із створенням нових робочих місць для обслуговування (задоволення) потреб Центру розвитку молоді та його відвідувачів.

С4 – З метою поліпшення структури видатків та надходжень місцевого бюджету та забезпечення зростання його обсягів, передбачити в 2024-2029рр. перегляд можливостей формування частки бюджету розвитку громади питомою вагою не менше 15% загального бюджету. Головним критерієм при розгляді та затвердженні проєктів розвитку, ініційованих членами громади, передбачити відповідність пріоритетним напрямкам Стратегії економічного та соціального розвитку громади на період до 2029 року. Серед цих напрямків особливу увагу зосередити на питаннях розвитку санаторно-курортної та туристичної складових громади, підвищення розвитку підприємництва, енергозбереження, економічного

використання природних ресурсів, санітарно-екологічного благоустрою громади, створення нових робочих місць та суттєвого покращання інженерно-комунікативної інфраструктури селищ.

C5 – З метою збільшення додаткових надходжень до місцевого бюджету передбачити створення умов, привабливих для розміщення на території громади нових підприємств у рамках планованих проектів місцевого економічного з додаванням додаткової вартості за рахунок іноземних інвестицій.

8. Аналізуючи соціально-економічний розвиток громади, можна зробити висновок, що головними напрямками (пріоритетами) розвитку соціально-економічного розвитку громади мають стати:

- Розвиток санаторно-курортної та туристичної складових громади - Гостинна громада;
- Відновлення економіки, інвестиції, бізнес- Конкурентоспроможна громада;
- Зростання сільськогосподарського сектору- Ландшафтна громада;
- Енергозбереження, економічне використання природних ресурсів, санітарно-екологічній благоустрій громади- Ресурсноефективна громада;
- Соціальний захист та безпечні умови життєдіяльності мешканців громади- Соціально розвинена громада.

6. Відповідно до алгоритму, розглянутого у першому розділі, а також оцінки економічного та соціального аналізу стану розвитку громади та на основі SWOT-аналізу, проведеного у другому розділі нами було визначено основні пріоритети та складові стратегії розвитку Сергіївської громади до 2029 року.

7. Можливими сценаріями соціально-економічного розвитку громади до 2029 року є: інерційний (песимістичний) – підтримання існуючого становища, мобілізаційний (реалістичний) – мобілізація зовнішніх і внутрішніх джерел реалізації стратегії, інноваційний (оптимістичний) – залучення інвестиційних ресурсів, впровадження нових інноваційних проектів розвитку. Масштабність і

складність цілей і завдань, які необхідно вирішити в процесі реалізації Стратегічних пріоритетів економічного та соціального розвитку Сергіївської ТГ до 2029р., обумовлюють поетапне їх вирішення.

8. В роботі наведені основні напрями комплексного відновлення громади у військовий та післявоєнний час.

9. У кінці роботи у відповідності з етапами та сценаріями реалізації Стратегії розроблені цільові індикатори Стратегії економічного та соціального розвитку Сергіївської ТГ .

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» (№ 280/97-ВР від 21 травня 1997р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 26.10.2023р.)
2. Закон України «Про місцеві державні адміністрації» (№ 586-XIV від 09 квітня 1999р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 26.10.2023р.)
3. Закон України «Про засади державної регіональної політики» (№ 156-VIII від 05 лютого 2015р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text> (дата звернення 26.10.2023р.)
4. Закон України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» (№ 1602-III від 23 березня 2000р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1602-14#Text> (дата звернення 26.10.2023р.)
5. Закон України «Про стимулювання розвитку регіонів» (№ 2850-IV від 08 вересня 2005р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2850-15#Text> (дата звернення 20.10.2023р.)
6. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» (№ 157-VIII від 05 лютого 2015р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text> (дата звернення 28.10.2023р.)
7. Закон України про внесення змін до Закону України «Про засади державної регіональної політики» (№ 5323 від 01 квітня 2021р., у редакції 2023р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2389-20#Text> (дата звернення 28.10.2023р.)
8. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів» (№ 932 від 11 листопада 2015р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/932-2015-%D0%BF#Text>

(дата звернення 28.10.2023р.)

9. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки» (№ 695 від 05 серпня 2020р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення 30.10.2023р.)
10. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку розроблення, проведення громадського обговорення, погодження програм комплексного відновлення області, території територіальної громади (її частини) та внесення змін до них» (№ 1159 від 14 жовтня 2022р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1159-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення 30.10.2023р.)
11. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації та проведення моніторингу реалізації зазначених стратегій і планів заходів» (№ 816 від 04 серпня 2023 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/816-2023-%D0%BF#Text> (дата звернення 30.10.2023р.)
12. Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України «Про затвердження Методики розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації» (№ 79 від 31 березня 2016р.). URL: <https://ips.ligazakon.net/document/KP150932> (дата звернення 30.10.2023р.)
13. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» (№ 333-р від 01 квітня 2014р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text> (дата звернення 30.10.2023р.)
14. Рішення Одеської обласної ради «Про затвердження Стратегії розвитку Одеської області на період 2021-2027 років (№1228-VII від 03 березня 2020р.). URL: <https://oda.od.gov.ua/odeshhyna/soczialno-ekonomichnyj-ta->

kulturnyj-rozvytok/strategichni-plany-dij-ta-programy-rozvytku/strategiya-regionalnogo-rozvytku/strategiya-rozvytku-odeskoyi-oblasti-na-2021-2027-roky/
(дата звернення 31.10.2023р.)

15. Стратегія економічного та соціального розвитку Одеської області до 2020 року (від 21 грудня 2015 року № 32-VII). URL: <https://scholar.google.com/scholar?cluster=16055454138208204021&hl=en&oi=scholar> (дата звернення 31.10.2023р.)
16. Офіційний сайт Державної служби статистики. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
17. Офіційний сайт Головного управління статистики в Одеській області. URL: <http://www.od.ukrstat.gov.ua>
18. Офіційний сайт Сергіївської територіальної громади URL: <https://sergiivka-gromada.gov.ua>
19. Берегой Т. А. Агентство регіонального розвитку як механізм управління розвитком регіону на засадах демократичного врядування, дис. ... кандидата наук з держ. управління: 25.00.02 / Берегой Тетяна Анатоліївна. Одеса, 2008. 250 с.
20. Єрохін С. А. Основні засади формування стратегій соціально-економічного розвитку України / С. А. Єрохін. *Актуальні проблеми економіки*. 2004. № 12. С. 18.
21. Жаліло Я. А. Теорія та практика формування ефективної економічної стратегії держави : монографія. Київ : НІСД, 2009. 336 с.
22. Лаврів Л. А. Оцінювання методичного забезпечення стратегічного планування в Україні. *Наука молода*. 2008. № 9. С. 39-42.
23. Козлова Л. В. Науково-методичні підходи щодо підвищення ефективності управління соціально-економічним розвитком регіону, дис. ... кандидата екон. Наук : 08.00.05. Донецьк, 2013. 218 с.
24. Брусак Р. Л. Стратегічне планування в управлінні розвитком території : електронний посібник / Р. Л. Брусак. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2010. 173 с.
25. Комплексна стратегія розвитку Львова 2012-2025 / Львівська міська рада. 114

- с. URL: http://www.city-institute.org/images/stories/files/strategy_last.pdf. (дата звернення 31.10.2023р.)
- 26.Аверкина М. Ф. Стратегічне управління стійким розвитком міста / М. Ф. Аверкина . *Економічний форум*. 2014. №1. С.90-93.
 - 27.Сментина Н. В. Стратегічне планування соціально-економічного розвитку на мезорівні: теорія, методологія, практика : монографія . Одеса : Атлант, 2015. 365 с.
 - 28.Сментина Н.В. Методи, інструменти та механізми управління збалансованим розвитком територіальних систем. *Причорноморські економічні студії* №20, 2017. С. 20-24
 - 29.Сментина Н.В., Фіалковська А.А. Стратегічне планування місцевого розвитку. Одеса, ОНЕУ. 2019.
 - 30.Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України : Закон України № 1602-III від 23 березня 2000 р. *Відомості ВРУ*. 2000. № 25. С.195.
 - 31.Методичні рекомендації щодо формування регіональних стратегій розвитку : Наказ Міністерства економіки та з питань Європейської інтеграції України № 224 від 29 липня 2002 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>. (дата звернення 31.10.2023р.)
 - 32.Порядок розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів : Постанова Кабінету Міністрів України № 932 від 11 листопада 2015 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/932-2015-п>. (дата звернення 31.10.2023р.)
 - 33.Методика розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації : наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України 31.03.2016 № 79. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0632-16/paran13#n13>. (дата звернення 31.10.2023р.)

34. Hickling A. Managing Decisions: The Strategic Choice Approach. Rugby : MANTEC Publications, 2005. 483 с.
35. Шевцова А. О. Креативні стратегії розвитку міст: сутність поняття та підходи до його розуміння. *Український географічний журнал*. 2014 . № 2 . С. 39-43.
36. Хвищун Н. В. Підходи до формування та оцінки ефективності стратегії міста. *Механізм регулювання економіки*. 2012. № 1. С. 175-181.
37. Стратегічне планування як інструмент місцевого розвитку : матеріали міжнар. семінару "Майбутнє Чернігова: чи можливе залучення інвестицій та приваблення підприємств, населення і туристів до Чернігова та Чернігівського регіону?" [Андрєєва Г. П. та ін. ; редкол.: В. М. Бойко, Л. А. Чабак]. Чернігів : Сівер. центр післядиплом. Освіти, 2013. 99 с.
38. Стратегія економічного та соціального розвитку міста Одеси до 2022 року. Одеса : ТЕС. 2013. 79 с.
39. Хомич Л.В. Стратегія регіонального розвитку і планування території // Л.В. Хомич. *Стратегічні пріоритети*. - №4 (5). 2007 р. - С. 142-149.
40. Шершньова З. Є. Стратегічне управління: навчальний посібник. Київ : КНЕУ, 2001. 232 с.
41. Журавин Д. П. Формирование механизма реализации муниципальной стратегии. URL: [http:// journal.vscs.ac.ru/php/jou/28/art28_05.pfp](http://journal.vscs.ac.ru/php/jou/28/art28_05.pfp). (дата звернення 31.10.2023р.)
42. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо формування регіональних стратегій розвитку . Наказ Міністерства з питань європейської інтеграції України N 224 від 29.07.2002. URL: <http://www.uazakon.com/document/spart09/inx0934> (дата звернення 31.10.2023р.)
43. Про затвердження Методики розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації Наказ МІНІСТЕРСТВА РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ, БУДІВНИЦТВА ТА ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ від 31.03.2016 № 79. URL:

<http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0632-16> (дата звернення 31.10.2023р.)

- 44.Порядок розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів. Постанова Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2015 року № 932. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/932-2015-п/paran17#n17> (дата звернення 31.10.2023р.)
- 45.Карпов Володимир, Бойко Надія. Розробка стратегії економічного і соціального розвитку Маяківської громади. *Науковий вісник ОНЕУ*. № 5-6 (282-283). 2021. С. 83-90
- 46.Карпов В.А, Ковальов А.І. та ін. Стратегія економічного та соціального розвитку міста Одеси до 2022 року Од.: ТЕК, 2013. URL: <http://omr.gov.ua/ru/acts/council/50042/> (дата звернення 31.10.2023р.)
- 47.Карпов В.А., Кучеренка В. Р та інші. Стратегії розвитку комунального сектору міського господарства. Одеса: ОНЕУ, 2009. 211 с.
- 48.Стратегічне планування збалансованого розвитку міста Чорноморськ до 2025 року. / за ред.. А.І.Ковальова. Київ : ФОП Гуляєва В.М., 2018. 95 с.
- 49.Стратегічне планування збалансованого розвитку міста Подільськ до 2025 року./за ред.. А.І.Ковальова. Київ : ФОП Гуляєва В.М., 2018. 85 с.
- 50.Модельовання соціально-економічного розвитку мезосистем в умовах децентралізації. Київ : ФОП Гуляєва В.М., 2019. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/9491>
- 51.Карпов В.А. Початкові умови створення та стратегічні напрями розвитку Роздільнянської об'єднаної територіальної громади. *НАУКОВИЙ ВІСНИК*. № 6 (269), 2019. URL: <http://n-visnik.oneu.edu.ua/collections/2019/269/pdf/53-67.pdf>
- 52.Інструментарій місцевого економічного розвитку: теорія, методологія, практика: монографія / Ковальов А. І., Корольова Т. С., Сментина Н. В., Павлова Т. В., Карпов В. А., Фіалковська А. А., Котова І. М., за заг. ред. А. І.

Ковальова. Київ : ФОП Гуляєва В. М., 2021. – 413 с. URL:
<https://doi.org/10.33987/978-617-7901-33-3>

ДОДАТКИ

Перелік стратегічних, операційних цілей та завдань громади за першим пріоритетом- **Гостинна громада (розвиток санаторно-курортної та туристичної складових громади)**

Стратегічна ціль	СЦ1. Присвоєння рекреаційної території громади статусу курорту місцевого значення «КурортополісСергіївка»
Операційні цілі (ОЦ)	Завдання
1	2
1. Включення території Будакської коси у межі селища Сергіївка для обслуговування їх як функціональної зони курорту	1.1.Враховуючи той факт, що на сьогодні територія піщаного бару Будакської коси (загальна площа 45,3149 га) та частина акваторії Будакського лиману у межах селища (загальною площею 840,2681 га) є землями державного водного фонду, необхідно на рівні облдержадміністрації розглянути питання щодо доцільності та можливості включення цих земель у межі селища Сергіївка для обслуговування їх як функціональної зони курорту. 1.2. У комплексної Програмі розвитку рекреаційної зони громади розробити та передбачити фінансування заходів по включенню цих земель у межі селища Сергіївка
2.Створення бренду та підняття іміджу громаді як бальнеологічного та туристичного курорту	2.1. Розробка проєктів по розширенню туристичного сезону («4 сезони») 2.2. Розробка та розвиток власних туристичних та етно – фестивалів, участь у сусідів та області, вихід на міжнародний туристичний ринок (розробка конкретних проєктів) 2.3. Розширення та створення нових туристичних маршрутів, облаштування зон відпочинку та розвиток зеленого туризму (розробка інвестиційних проєктів)
3. Створення курорту місцевого значення «КурортополісСергіївка»	3.1.Удосконалення концепції розвитку с. Сергіївка як курорту місцевого значення 3.2. Розробка інвестиційних пропозицій для інвесторів щодо розвитку курорту 3.3. Створення фото та відео іміджевих портфелів курорту та громади 3.4. Розробка техніко-економічного завдання до проєкту створення курорту місцевого значення «КурортополісСергіївка»

продовження додатку А

Операційні цілі (ОЦ)	Завдання
1	2
	3.5. Розробка проекту створення курорту місцевого значення «КурортополісСергіївка»
Стратегічна ціль	СЦ2. Рациональне використання ресурсів курорту
Операційні цілі (ОЦ)	Завдання
1.Виявлення нових, оптимізація використання наявних медико-екологічних ресурсів	1.1. Проведення оцінки якості та цінності природних лікувальних ресурсів, у тому числі медико-біологічної 1.2. Розробка інвестиційних пропозицій для інвесторів щодо використання наявних медико-екологічних ресурсів (підготовка інвестиційних попереджень щодо використання повітролікування, водолікування, грязелікування, використання мінеральних вод та термоджерел)
2. Впровадження системи раціонального і технічно обгрунтованого використання природних лікувальних ресурсів та охорони родовищ курорту	2.1. Створення фото та відео портфелів медико-екологічних ресурсів громади для інвесторів 2.2. Розробка техніко-економічних завдань та проєктів використання повітролікування, водолікування, грязелікування, використання мінеральних вод та термоджерел 2.3. Включення проєктів використання повітролікування, водолікування, грязелікування, використання мінеральних вод та термоджерел у проєкт створення курорту місцевого значення «КурортополісСергіївка» 2.4. Включення системи раціонального і технічно обгрунтованого використання природних лікувальних ресурсів у туристичні громади, району та області 2.5. Подання системи раціонального і технічно обгрунтованого використання природних лікувальних ресурсів громади на туристичних виставках, інвестиційних форумах та семінарах 2.6. Розробка проєктів використання повітролікування, водолікування, грязелікування, використання мінеральних вод та термоджерел

продовження додатку А

Стратегічна ціль	СЦ3. Планування розвитку простору курортного полісу
Операційні цілі (ОЦ)	Завдання
1	2
1. Просторовий розвиток курортного полісу	1.1. Розроблення детальних планів курортного полісу 1.2. Включення у генплан розвитку селищ та територій проєктів озеленення територій 1.3. Підвищуватиме вимоги до архітектурних та дизайнерських рішень, які визначають зовнішній вигляд курортного полісу, зокрема до елементів зовнішнього оформлення будівель, елементів зовнішньої реклами тощо 1.4. Посилюватиметься відповідальність приватних власників, які беруть участь у формуванні вигляду населеного пункту за дотримання встановлених норм та правил благоустрою 1.5. Відновлення курорту після руйнувань внаслідок російської агресії шляхом створення у Сергіївці «Парку садового мистецтва» з різноманітними насадженнями, також вирощування лікувальних трав, які місцеві жителі та санаторні заклади будуть використовувати при приготуванні фіточаїв, фітоароматерапії, інгаляцій, фітотерапії в процесі надання послуг реабілітації
2. Регулювання розвитку курортного полісу	2.1. Розробка планів озеленення територій (передбачається формування безперервної мережі публічних просторів та рекреаційних зон на основі реконструкції існуючих та створення нових. 2.2. Публічні простори повинні формуватися у відповідності до ландшафту території населеного пункту, з використанням елементів благоустрою та особливостей поселенської структури для створення привабливих та впізнаваних районів. Особлива увага приділятиметься підвищенню потенціалу загальнокурортних парків.

продовження додатку А

Стратегічна ціль	СЦ4. Створення конкретної туристичної складової громади
Операційні цілі (ОЦ)	Завдання
1	2
1. Розвиток сучасної туристичної інфраструктури курортного району	1.1. Надання комунальних послуг на рівні європейських стандартів (модернізація обладнання підприємства водопостачання та відновлення мереж водопровідно-каналізаційного господарства, відновлення зношених та застарілих систем електропостачання, модернізація та заміна систем виробництва, транспортування, розподілу та споживання теплової енергії, створення комплексної системи поводження з побутовими відходами) 1.2. Будівництво котеджних містечок, облаштування зон відпочинку та розвиток зеленого туризму (розробка інвестиційних проєктів) 1.3. Розгортання ландшафтного та садового підприємництва, виноградарства, виробництва мінеральної води, будівництва споруд для використання гарячих джерел 1.4. Організація системи дорожнього руху (вдосконалення мережі доріг, зокрема це стосується капітального ремонту, подальшої реконструкції, будівництва та підтримки в належному стані)
2. Створення без бар'єрного середовища для людей з обмеженими фізичними можливостями	2.1. Забезпечення комфортним проживанням та оздоровленням людей з обмеженими фізичними можливостями. 2.2. Забезпечення наявністю спеціального транспорту, пляжів і пішохідних зон, соціальна і побудова інфраструктури обладнаної необхідними елементами доступності. 2.3. Важливим питання є комплексна доступність об'єкту за наступними критеріями: пандус, обладнана спеціальним місцем для інваліда автостоянка, вхід і доступність внутрішніх частин приміщень, наявність інформаційних показників про доступність об'єктів інфраструктури для людей з інвалідністю, доступна транспортна та вулична інфраструктура

продовження додатку А

Операційні цілі (ОЦ)	Завдання
1	2
3.Створення конкурентоспроможного туристичного продукту громади	3.1. Створення та запуск нових спеціалізованих турів 3.2. Розширення туристичного сезону можливе через створення комплексних (пакетних) пропозицій з відпочинку у міжсезоння – спеціалізованих оздоровчих турів, орієнтованих на конкретні групи споживачів 3.3.Для оптимізації туристичних потоків необхідно створити інтегровану базу даних туристичних пропозицій на території. Отримання комплексної інформації щодо туристичних об'єктів території дозволить оцінити її загальний туристичний потенціал та виявити можливості для розвитку певних видів туризму – оздоровчого, спортивного, подієвого тощо
4.Комплексний інформаційний супровід туристичної діяльності	4.1.Створення та просування туристичного бренду курортополісу 4.2. Розповсюдження широкої рекламні та PR кампанії у пресі, Ютубе та соціальних мережах 4.3. Створення власного інформаційного порталу туристичної діяльності громади 4.4. Виготовлення рекламної продукції та її розповсюдження
5.Розвиток сервісної інфраструктури	5.1. Створення сервісної інфраструктури (мережа кафе, ресторанів, готелів, магазинів, сувенірних лавок, центрів надання побутових послуг), формування кластеру туристичних послуг та забезпечення належної якості сервісів, у тому числі розширюючи можливості використання приміщень першого поверху для громадських функцій. 5.2. Створення інфраструктури для проведення форумів, конференцій, виставок та семінарів, що також сприятиме підвищенню туристичної привабливості курорту, збільшенню надходжень від туризму та міжнародному обміну знаннями та досвідом 5.3. Створення туристично- інформаційного центру, в якому туристи можуть отримати безкоштовні багатомовні карти, схеми транспортного сполучення, інформаційні буклети про курортополіс та багато іншої корисної інформації

продовження додатку А

<i>Операційні цілі (ОЦ)</i>	<i>Завдання</i>
1	2
	5.4. Забезпечення безпеки туристів та захист їх законних прав та інтересів сприятиме підвищенню якості наданих туристичних послуг шляхом: надання невідкладної допомоги туристам, які опинилися у надзвичайній ситуації та/або постраждали під час подорожі; створення «гарячої» телефонної лінії для прийому і ведення обліку звернень та скарг туристів, у тому числі іноземних, а також надання необхідної інформації з питань туризму, виклику допомоги; проведення моніторингу надзвичайних подій, що трапляються з туристами на території; посилення відповідальності суб'єктів туристичної діяльності перед споживачами туристичних послуг.

Додаток Б

Перелік стратегічних, операційних цілей та завдань громади за другим пріоритетом- **Конкурентоспроможна громада (відновлення економіки, інвестиції, бізнес)**

Стратегічна ціль	СЦ5. Створення конкурентоспроможної економіки громади
Операційні цілі (ОЦ)	Завдання
1	2
1.Відновлення економіки громади	1.1.Розробка плану воєнного та післявоєнного відновлення економіки громади 1.2. Створення центру розвитку кооперації та субконтрактації 1.3. Створення умов для формування та динамічного розвитку кластерів (лікувального, туристичного, транспортного, торгового, переробки сільгосппродукції тощо). 1.4.Поліпшення умов надання адміністративних послуг 1.5. Створення спеціального порталу (у рамках сайту громади) для підприємців з метою захисту їх бізнесу. 1.6.Створення центру підтримки бізнесу
2.Достойна робота для всіх (структурна перебудова економіки громади)	2.1. Будівництво котеджних містечок, підприємств з вивозу та переробки побутових відходів, будівель під обслуговування відпочиваючих, розгортання ландшафтного та садового підприємництва, виноградарства, виробництва мінеральної води, будівництва споруд для використання гарячих джерел, розвиток підприємств з переробки сільськогосподарської продукції, виробництва харчових продуктів, розвиток рибних промислів та риборозведення (Будакський лиман)

продовження додатку Б

Операційні цілі (ОЦ)	Завдання
1	2
	2.2. Забезпечення відповідності ціни та якості туристичних продуктів шляхом створення умов для оптимізації організаційно-економічної структури діяльності суб'єктів малого та середнього бізнесу у сфері туризму і запровадження стандартизації надання туристичних послуг відповідно до міжнародних стандартів 2.3. Місцева влада має створити стимули для існуючих підприємств і «стартапів», забезпечуючи прозорість та спрощення процедур реєстрації бізнесу та отримання дозволів, у тому числі розширюючи надання послуг бізнесу через електронні комунікації 2.3. Місцева влада також буде в межах своєї компетенції забезпечувати зниження місцевих тарифів та інших зборів на початковій стадії розвитку бізнесу та лобіювати створення сприятливого податкового режиму для розвитку бізнесу 2.4. Окрім того, місцева влада докладатиме зусиль для забезпечення прозорості та законності діяльності контролюючих органів на території територіальної громади. 2.5. Місцева влада запроваджуватиме нові формати спілкування з підприємцями з актуальних проблем розвитку бізнесу.
Стратегічна ціль	СЦ6. Пошук інвесторів та фінансування програм економічного розвитку громади
Операційні цілі (ОЦ)	Завдання
1.Формування бізнес-іміджу громади	1.1.Для залучення приватних інвестицій необхідно активізувати промоцію інвестиційних можливостей та переваг бізнесу у громаді 1.2. Формувати репутацію місцевої влади як надійного партнера у бізнес-спільноті.

продовження додатку Б

Операційні цілі (ОЦ)	Завдання
1	2
2.Просування бізнес-проектів громади	2.1.Мають бути розроблені промо-матеріали та визначені шляхи просування інвестиційних бізнес-проектів 2.2. Зусилля повинні бути сфокусовані у першу чергу на залученні сталих приватних інвестицій. Політика просторового планування розвитку економіки громади має бути спрямована на активний пошук нових можливостей для залучення інвестицій. Кожен приватний інвестор, який вирішив скористатися цими можливостями та інвестувати у економіку території, має отримати постійну підтримку місцевої влади протягом усього інвестиційного процесу та подальший супровід інвестиційної діяльності 2.3.Участь керівництва та представників бізнесу громади в інвестиційних форумах, виставках, конференціях та семінарах з презентаційними матеріалами інвестиційних проектів та програм
Стратегічна ціль	СЦ7. Створення нових бізнесів та робочих місць
Операційні цілі (ОЦ)	Завдання
1.Оновлення діючого бізнесу	1.1.Розробка місцевих програм підтримки бізнесу, оновлення інфраструктурних об'єктів
2. Створення нових бізнесів	2.1. Розробка інвестиційних бізнес-проектів по будівництву котеджних туристичних та рекреаційних об'єктів, підприємств з вивозу та переробки побутових відходів, будівель під обслуговування відпочиваючих, розгортання ландшафтного та садового підприємництва, виноградарства, виробництва мінеральної води, будівництва споруд для використання гарячих джерел, розвиток підприємств з переробки сільськогосподарської продукції, виробництва харчових продуктів, розвиток рибних промислів та риборозведення (Будакський лиман)
3.Створення нових робочих місць	3.1.Місцева влада спільно з роботодавцями має розробляти спеціальні програми, щоб зберегти місцеві висококваліфіковані кадри та залучати висококваліфікованих фахівців з інших міст (регіонів) 3.2. Слід заохочувати працевлаштування висококваліфікованих кадрів на місцевих підприємствах, щоб скоротити їх відтік за межі населеного пункту.

Перелік стратегічних, операційних цілей та завдань громади за третім пріоритетом- **Ландшафтна громада (зростання сільськогосподарського сектору)**

Стратегічна ціль	СЦ8. Створення гармонійного ландшафту для лікування та сільськогосподарського бізнесу
Операційні цілі (ОЦ)	Завдання
1	2
1.Створення ландшафту для лікування	1.1.Розвиток с.Сергіївка як курортнополісу передбачає формування курортного центру та поліцентричної структури взаємопов'язаних територій з урахуванням специфіки забудови, яка історично склалася.
	1.2. Створення багатофункціонального оздоровчого парку «Гармонія душі і тіла» як комплекс територіально та функціонально взаємопов'язаних атракцій – оздоровча мікро- дестинація 1.3. Створення у Сергіївці «Парку садового мистецтва» з різноманітними насадженнями, також вирощування лікувальних трав, які місцеві жителі та санаторні заклади будуть використовувати при приготуванні фіточаїв, фітоароматерапії, інгаляцій, фітованн в процесі надання послуг реабілітації 1.4.Створення курортного SPA центру
2.Упорядкування земельних ділянок для лікування та сільськогосподарського бізнесу	2.1. Планування та проектування рекреаційної території під загальнокурортний термальний парк. Це комплекс, що складається із лікувально-оздоровчого центру, відкритих і закритих басейнів, комплексу саун. Для дітей створюються ігрові кімнати, басейни, можливі міні-аквапарки. Для дорослих та дітей пропонуються різноманітні оздоровчі, СПА та ВЕЛНЕС програми. Можливі також розважальні заходи і програми. Лікувально-оздоровчий центр Парку може надавати великий спектр фізіотерапевтичних послуг, різних видів масажу, пропонувати грязьові та косметичні процедури. На території термального парку можуть бути розташовані готелі та кемпінги; обов'язковою умовою є функціонування закритих (зимових) басейнів та ігрових кімнат.

продовження додатку В

<i>Операційні цілі (ОЦ)</i>	<i>Завдання</i>
1	2
Стратегічна ціль	СЦ9. Зростання сільськогосподарського сектору громади
1.Розвіток сільськогосподарського сектору громади	1.1.Розгортання ландшафтного та садового підприємництва, виноградарства 1.2. Розвиток підприємств з переробки сільськогосподарської продукції, виробництва харчових продуктів, розвиток рибних промислів та риборозведення (Будакський лиман)

Перелік стратегічних, операційних цілей та завдань громади за четвертим пріоритетом - **«Ресурсно ефективна громада (енергозбереження, економічне використання природних ресурсів, санітарно-екологічній благоустрій громади)»**

Стратегічна ціль	СЦ10. Енергозбереження
Операційні цілі (ОЦ)	Завдання
1	2
1. Поступовий перехід до альтернативних джерел енергії у її виробничому та побутовому споживанні	1.1.Будівництво об'єктів альтернативної електроенергетики (сонячної електростанції, встановлення сонячних батареї, вітрогенераторів, побутових сонячних колекторів та панелей 1.2.Популяризація та встановлення сучасних побутових та загального користування котлів, печей, печей-камінів, використання пелітів 1.3. Складання перспективного плану реконструкції комунальних послуг 1.4. Впровадження енергозберігаючих технологій в дошкільних навчальних закладах, загальноосвітніх школах, багатоквартирних будинках
Стратегічна ціль	СЦ11. Економічне використання природних ресурсів
Операційні цілі (ОЦ)	Завдання
1.Ремонт та модернізація наявних систем електропостачання	1.1.Ремонт вуличного освітлення сіл Приморського старостинського округу Сергіївської ТГ
2. Модернізація систем життєзабезпечення	2.1. Модернізація систем теплопостачання 2.2.Модернізація систем водопостачання та водовідведення (реконструкція мереж водопостачання с.Сергіївка та сіл громади, будівництва свердловин в с. Приморське, с.Косівка, реконструкція наявних очисних споруд)

продовження додатку Г

Операційні цілі (ОЦ)	Завдання
3.Збереження тепла в будівлях та об'єктах соціальної інфраструктури громади	3.1.Впровадження програми збереження тепла в будівлях та об'єктах соціальної інфраструктури громади 3.2.Формування проєктів термо-модернізації із залученням еко-компаній, інших джерел фінансування зі збереженням комунальної власності на будівлі
Стратегічна ціль	СЦ12. Санітарно-екологічний благоустрій громади
Операційні цілі (ОЦ)	Завдання
1	2
1. Модернізація системи водопостачання та водовідведення	2.1.Будівництво зливної станції по прийому різних побутових відходів з не каналізованої зони Сергіївської територіальної громади 2.2.Будівництва очисних споруд модульного типу та мереж водовідведення в с. Миколаївка, Приморське 2.3.Створення каналізаційних вигрібних ям в приватному секторі з використанням екологічно чистих очисних матеріалів та виробництво гумусу
2.Екологічне забезпечення управління відходами на території громади	2.1.Будівництво сміттесортувального заводу на території Сергіївської територіальної громади)

Перелік стратегічних, операційних цілей та завдань громади за п'ятим пріоритетом - **«Соціально розвинена громада (соціальний захист та безпечні умови життєдіяльності мешканців громади)»**

Стратегічна ціль	СЦ13.Підвищення якості соціального забезпечення мешканців громади
Операційні цілі (ОЦ)	Завдання
1	2
1.Підвищення якості загальнодоступних засобів комунікацій	1.1.Розширення доступності інтернет-зв'язку у всій громаді
2.Підвищення якості та доступності медичних послуг	2.1.Оптимізація існуючої системи медичної діагностики з метою покращення профілактики захворювань 2.2.Спрощення доступу мешканців громади до єдиної інформаційної системи електронної реєстрації і електронного медичного документообігу 2.3.Покращення доступності та якості надання медичної допомоги жителям громади, особливо сільської місцевості 2.4.Впровадження нових сучасних технологій обстеження та лікування з урахуванням уніфікованих клінічних протоколів. 2.5.Впровадження економічних, правових і конституційних гарантій ветеранів війни та праці, громадян похилого віку, громадян, які постраждали внаслідок військових дій, інших вразливих верств населення. 2.6.Підвищення якості обслуговування пенсіонерів, одиноких громадян та інвалідів
Стратегічна ціль	СЦ14.Підвищення якості освітніх послуг та розвиток культури
Операційні цілі (ОЦ)	Завдання
1.Підвищення якості освітніх послуг	1.1.Збереження і розвиток закладів освіти, впровадження сучасних інформаційних технологій, сучасних досягнень педагогічної науки

продовження табл. 4.5

Операційні цілі (ОЦ)	Завдання
	1.2.Приведення матеріально-технічної бази навчальних закладів у відповідність до сучасних стандартів навчально-виховного процесу (капітальний ремонт та переобладнання приміщень першого поверху дошкільного відділення з харчоблоком Миколаївського закладу загальної середньої освіти, розташованого за адресою с.Миколаївка, вул. Центральна 43А, капітальний ремонт приміщення харчоблоку та фасаду будівлі Сергіївського опорного закладу загальної середньої освіти). 1.3.Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій управління освітніми процесами, педагогічного менеджменту
2.Розвиток вітчизняної української культури	2.1.Збереження і примноження національного скарбу-фольклору та історично-культурної спадщини 2.2.Зміцнення матеріально-технічної бази закладів культури (капітальний ремонт лівого крила будинку культури с.Приморське для використання та організації роботи АЗПСМ.) 2.3.Реалізація заходів, спрямованих на підтримку системи естетичного виховання дітей та молоді.
Стратегічна ціль	СЦ15.1.4. Розвиток здорового способу життя
Операційні цілі (ОЦ)	Завдання
1. Створення розвиненої інфраструктури для заняття спортом	2.1.Створення розвиненої інфраструктури для заняття спортом і активного відпочинку для всіх верств населення 2.2.Створення умов щодо доступності заняттям масовим спортом на спортивних об'єктах 2.3.Реконструкція існуючих спортивних споруд
2.Залучення до занять фізичною культурою та спортом різних верств населення	2.1.Проведення спортивних змагань різних рівнів та залучення до занять фізичною культурою та спортом різних верств населення 2.2.Залучення широких верств населення в масовий спорт, популяризація здорового способу життя 2.3.Розвиток дитячо-юнацького спорту